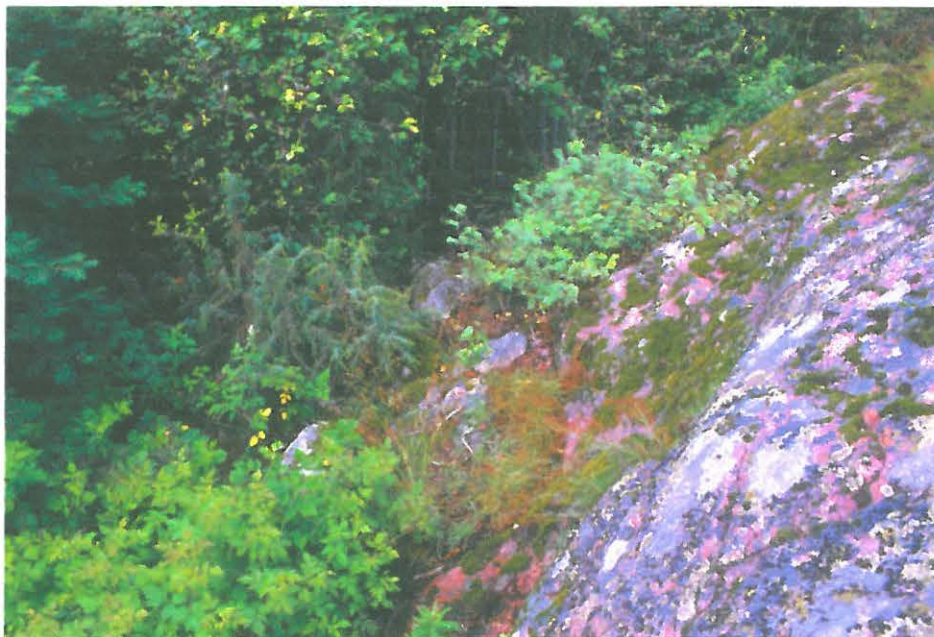


*Alueot. nro. 253/17.12.2004 DM*

**KARJAAN MUSTIONJOKILAAKSON OSAYLEISKAAVA-ALUEEN  
MUINAISJÄÄNNÖSINVENTOINTI 14.-20.7.2004**



**FM Johanna Enqvist 2004**



MUSEOVIRASTO

## Abstrakti

### KARJAAN MUSTIONJOKILAAKSON OSAYLEISKAAVA-ALUEEN INVENTOINTI

**Osayleiskaavaan liittyvä inventointi.**

**Museoviraston arkeologian osasto.**

**Inventoija: FM Johanna Enqvist.**

Muinaisjäännösinventointi liittyi Karjaan Mustionjokilaakson osayleiskaavaluonnokseen. Mustionjokilaakson yleiskaavan laadinta on Karjaanjoen vesistön tilan parantamiseen tähtäävän Karjaanjoen vesistö –hankkeen osaprojekti. Inventoinnin tuloksena löydettiin 7 uutta kiinteää muinaisjäännöstä: kolme kivikautista asuinpaikkaa, yksi rautakautinen tai historiallisen ajan raudanvalmistuspaikka ja kolme pronssi- ja/tai rautakautista röykkiötä ja latomusta.

**Löydöt:** KM 34927:1-2, KM 34928:1-2, KM 34929:1-2, KM 34930:1, KM 34931:1-4, KM 34932:1-3, KM 34933:1

**Kenttätöaika:** 14.–20.7.2004.

**Tutkimuskustannukset:** Karjaan kaupunki 3502€.

**Tutkimusraportti:** Johanna Enqvist 25.11. 2004 Museoviraston arkeologian osaston arkistossa.

## Sisällysluettelo

Abstrakti .....	2
Sisällysluettelo .....	3
1. Johdanto .....	4
2. Inventoidun alueen yleispiirteet ja tutkimushistoria .....	5
2.1. Luonnonympäristö .....	5
2.2. Alueen esihistoriaa ja historiaa.....	5
3. Kohdeluettelo .....	7
3.1. Källkärrsvägen .....	7
3.2. Sveins .....	9
3.3. Karjaa [87] Finnängsskogen .....	12
3.4. Mossabackberget.....	14
3.5. Hjälmingen .....	16
3.6. Gråströmmen .....	17
3.7. Broåkern .....	19
3.8. Kuivuri.....	21
4. Karjaa [82] Grågälan: poikkeamisrakentamisalueen tarkastus.....	23
5. Yhteenveto.....	25
Lähteet .....	26
Liitteet .....	27
Karttaluettelo.....	28
Mustavalkonegatiiviluettelo .....	29
Diapositiiviluettelo .....	30
Kartat .....	31

## 1. Johdanto

Museoviraston arkeologian osasto teki Karjaan Mustionjokilaakson osayleiskaava-alueen muinaisjäännösinventoinnin 14.-20.7.2004. Inventointi liittyi Mustionjokilaakson osayleiskaavaluonnokseen, josta Karjaan kaupungin Tekninen lautakunta pyysi lausuntoa Museovirastolta 24.2.2004. Museoviraston lausunnossa (Drno 51/303/2004) todettiin tarve suorittaa täsmäinventointia rakentamiseen osoitetuilla alueilla. Inventointi toteutettiin kesällä 2004, ja jälkityöt sekä raportointi tehtiin syksyllä 2004. Sekä kenttätutkimuksesta (1 vko) että esi- ja jälkitöistä (2 vkoa) vastasi Museoviraston tutkija FM Johanna Enqvist.

Mustionjokilaakson yleiskaavoitus käynnistyi keväällä 2002, ja on Karjaanjoen vesistö – hankkeen osaprojekti. Hankkeen tavoitteena on Karjaanjoen vesistön tilan sekä vesistön käyttöarvon parantaminen. Kaavoituksen tarkoituksena on laatia Mustionjoen valuma-alueelle oikeusvaikutteinen yleiskaava, jossa sovitetaan yhteen alueelle kohdistuvat virkistys-, suojelun, elinkeinojen ja rakentamisen tarpeet. Mustionjokilaakson alueella on merkitystä mm. maatalouden, virkistys-, kulttuurihistoriallisten arvojen, luontokohteiden, maiseman, matkailun ja rakentamisen näkökulmista. Suunnittelualue kattaa Mustionjokilaakson valuma-alueen. Koko Mustionjoen ja kaava-alueella sijaitsevan Lohjanjärven rantojen valuma-alueen koko on 133 km<sup>2</sup>. Kaava-alueen rajat Karjaan kunnan alueella, ennen kesän 2004 inventointia tunnetut kiinteät muinaisjäännökset ja inventoinnissa löydetyt uudet kohteet on merkitty *Karttaan 10*.

Kesän 2004 inventoinnissa käytiin läpi kaavaluonnoksessa rakentamiseen osoitettuja ns. A-alueita. Kaikkia yleiskaavassa A-alueiksi määritellyjä alueita Karjaan Mustionjokilaakson kaava-alueella ei ehditty tarkistaa maastossa. Esityövaiheessa valittiin muinaisjäännösten esiintymisen kannalta potentiaalisimmat alueet, joihin maastossa keskityttiin. Mustionjokilaakson tarjoamista monimuotoisista resursseista ja suotuisista elinolosuhteista — yleisesti ottaen keskeisestä asemasta esihistorian ja historian eri vaiheissa kertonee se, että kaikilta inventoinnissa tarkastetuilta alueilta myös löytyi jotakin. Inventoinnin tuloksena löydettiin 7 uutta kiinteää muinaisjäännöstä: kolme kivikautista asuinpaikkaa, yksi rautakautinen tai historiallisen ajan raudanvalmistuspaikka ja kolme pronssi- ja/tai rautakautista röykkiö- ja latomuskohdetta (*Kartta 1*). *Karttaan 11* on merkitty ne A-alueet, joita kesän 2004 inventoinnissa ei ehditty käydä läpi.

Inventoinnin yhteydessä tarkastettiin myös poikkeamisrakentamisalue Karjaan Brasbyn Gråströmin kiinteistöissä Rn:o 3:1. Poikkeamishakemus koski aluetta, joka sijaitsee [82] Grågälanin muinaisjäännösalueen läheisyydessä. Tutkimuksissa v. 1992-1993 oli esitetty, että osa muinaisjäännösalueesta saattaisi ulottua Brasbyn sillalle/tielle asti — alueelle, jota poikkeamishakemus koski. Museovirasto edellytti kohteen tarkastusta voidakseen ilmoittaa kantansa poikkeamishakemukseen (Drno 137/304/2004).



## **2. Inventoidun alueen yleispiirteet ja tutkimushistoria**

### **2.1. Luonnonympäristö**

Karjaa on nykyisin sisämaapitäjä, mutta siihen ovat aiemmin kuuluneet Tammissaaren liitetty Snappertuna sekä osia Karjalohjasta ja Pohjasta. Karjaalla on ollut muinoin siis vahva saaristo- ja rannikkoilme. Salpausselkiin kuuluva Lohjanharju hallitsee Karjaan maisemakuvaa jakaen sen metsäisempään kaakkkoisosaan ja viljelysmaisemien leimaamaan luoteispuoliskoon. Harju on samalla myös keskeinen kulkuväylä, jonka laidalla on varsinainen kaupunkikeskus. Luoteisosan viljelykset ovat ryhmittyneet Mustionjoen ja sen pienten järvien, Päsärträsketin ja Kyrksjönin varsille. Lohjanjärvestä Pohjanpitäjänlahteen Karjaan ja Pohjan halki virtaava Mustion- eli Karjaanjoki on maisemallisesti ja historiallisesti olennainen osa Karjaata. (Härö 1993:225.)

Karjaan kallioperä muodostuu svekofennidien muinaisen vuorijonon jäännösjaksosta, joka syntyi noin puolitoista miljardia vuotta sitten. Alkuperäiset kivilajit metamorfoituivat poimuttumisprosessissa kiteisten liuskeiden muodostamaksi mosaiikiksi, jonka pääasialliset osat ovat gneissia, kiillegneissia, leptiittiä ja amfiboliittia. Karjaan maaston pinnasta on kuitenkin vain pieni osa paljasta kallioperustaa. Muu osa on jääkauden jälkeen kerrostuneiden irtonaisten maalajien peitossa. Jään vetäytyessä muodostui myös Salpausselän moreenivalli, joka jatkuu Lohjanharjuna Karjaalla. (Nordberg 1970:7.)

Lohjanharjulla, joka ulottuu hallitsevana elementtinä koko kunnan alueelle, kasvaa pitkin matkaa mäntyä. Alempana ovat havusekametsä ja puhdas kuusimetsä vallitsevia metsätyyppejä. Suurin osa aikaisemmista lehtimetsistä on saanut väistyä viljelysmaiden tieltä. Viljelmiä ympäröivien kallioiden juurella on kuitenkin jäljellä palasia entisestä lehtokasvillisuudesta, johon kuuluvat vaahterat, lehmukset, tuomet ja pähkinäpensaat. (Nordberg 1970:10-11.)

Jääkauden loputtua saaristo kasvoi maankohoamisen seurauksena, ja siitä tuli samalla suljetumpi ja suojaisampi. Kun merenselkien pohjat lopulta kuivuivat, muodostui savitasankoja, jotka ovat nykyään parhaita viljelysmaita. Karjaan järvet ovat pääsääntöisesti hyvin ravinnottomia, jonka takia ne ovat myös vähäkalaisia. Todennäköisesti järvien läpi virtaava Karjaanjoki estää ravintopitoisen veden jäämisen esim. Kirkkojärveen ja Päsärträskettiin. (Nordberg 1970:8-10.)

Maankohoaminen on nykyisin Karjaan seudulla noin 4,4 mm vuodessa, mutta nopeuden katsotaan aikaisemmin olleen suuremman. Mesoliittisella kivilaudella Karjaa oli saaristoa, ja kampakeraamisen kauden alussa meren pinta oli noin 32 m nykyisen meren pinnan yläpuolella. (Hällström 1948:10-11; Nordberg 1970:14.)

### **2.2. Alueen esihistoriaa ja historiaa**

Karjaan kunnan alueella on tehty perusinventointi 1996 (Seppälä), jossa keskityttiin vanhojen kohteiden tarkastamiseen. Karjaalta tunnettiin ennen tässä raportissa käsiteltävää inventointia 137 kiinteää muinaisjäännöstä ja 9 irtolöytöä. Näistä kohteista 33

ajoittuu kivikaudelle, 13 pronssikaudelle, lähes puolet eli 60 rautakaudelle ja 15 historialliselle ajalle. Lisäksi 15 kohdetta on tarkemmin ajoittamattomia.

Kivikautiset kiinteät muinaisjäännökset ovat kaikki asuinpaikkoja tai löytöpaikkoja, joilta on saatu talteen vain muutamia kvartsi-iskoksia. Kivikautiset asuinpaikat sijaitsevat 22-37 m mpy korkeudella. Puhtaasti pronssikautisiksi määriteltyjä asuinpaikkoja ei Karjaalta tunneta; kohteet on ajoitettu yleensä kivi- ja/tai pronssikautisiksi tai pronssi- ja/tai rautakautisiksi. Pronssikaudelle tai kivikauden loppuun ajoitetut asuinpaikat sijaitsevat 15-25 m mpy korkeudella, ja pronssikautisiksi haudoiksi tulkitut röykkiöt 40-65 m mpy korkeudella.

Karjaan 9 tunnettua rautakautista asuinpaikkaa sijaitsevat 14-22 m mpy korkeudella. Lähes puolet Karjaan rautakautisiksi ajoitetuista kiinteistä muinaisjäännöksistä on erilaisia kivrakenteita: röykkiöitä tai latomuksia, joiden esiintymiskorkeus on 17-46 m mpy. Karjaan alueelle tyypillinen, oletettavasti rautakautinen kivrakennetyyppi on maantasainen, nelisivuinen luode-kaakko –suuntainen latomus. Joissakin tapauksissa latomuksen rajat on ladottu isommista kivistä ja "aitaus" on sitten täytetty pienemmillä kivillä. Tutkittujen latomusten (esim. Karjaa [21] Vidbergsåkerskullen ja [48] Mankeberg) löytöjen perusteella rakenteet on tulkittu vanhemman rautakauden haudoiksi. Karjaalta tunnetaan lisäksi 10 rautakaudelle ajoitettua kohdetta, joilla on havaittu kalmiston tai hautauksen lisäksi merkkejä myös asuinpaikasta.

Ruotsalaisasutuksen myötä Karjaasta tuli ilmeisesti jo 1200-luvulla oma, laaja emäseurakuntansa. Ensimmäinen maininta seurakunnasta on kirjeessä vuodelta 1326 (FMU 346). Kirkko rakennettiin nykyiselle paikalleen todennäköisesti 1400-luvun alussa, mutta kirkon ympärille ei koskaan kehittynyt varsinaista kirkonkylää. Mustionjokilaakson ja sen reuna-alueiden viljelysmaisemiin kuuluvista kylämaista jotkut ovat säilyneet varsin edustavina, vaikka kylärakenne onkin väljentynyt. Mustionjoen varren kylistä voidaan mainita ainakin Mjölbolsta, Joddböle, Backby ja Bällarby. (Härö 1993:225.) Kesän 2004 inventoinnissa tarkastellulla kaava-alueella on sijainnut yhteensä 38 mahdollisesti jo keskiajalle palautuvaa kylää (Haggrén & Jansson 2003). Kyläpaikkoja ei kuitenkaan ollut mahdollista tämän inventoinnin yhteydessä käydä tarkistamassa.

Liikenneyhteydet ovat olleet keskeinen tekijä Karjaan historiassa. Mustionjoen lisäksi ns. Grabben kanava (Karjaa [55] Grabben kanava) näyttää mahdollistaneen yhteydet merelle. Lohjanharju oli luonnollinen pohja Turun ja Viipurin väliselle maantielle, joka tuli tärkeän siltapaikan, Landsbron yli Pohjasta ja jatkui Lohjan kautta Siuntion jokilaaksoihin. Karjaan liikenteellisestä keskeistä sijaintia indikoi myös joukko 1200-1300-luvuilta lähtien rakennettuja linnoja tai linnoitettuja kartanoita. Niitä edelsivät Lappträsketin eteläpuoliset, tarkemmin ajoittamattomat linnavuoret tai pakolinnat. Historiallisen ajan linnoista vanhin on 1200-luvulle ajoitettu Junkarsborg (Karjaa [88] Junkarsborg) Mustionjoen Päsarträsketin rannalla. (Härö 1993:226.)

Karjaan maatalousmaisemien historiaan kuuluu Mustion ja Inkoon Fagervikin ruukkien laaja maanhankinta. Ruukit hallitsivat aikoinaan suurinta osaa pitäjästä ja viljelyttivät maitaan torppareilla ja lampuodeilla. Fagervikin ja Karjaan välisen metsä- ja järvisuonut asutusrakenne heijastelee yhä Fagervikin entistä torppariasutusta. Mustion rautaruukki on puolestaan tärkeässä asemassa Suomen teollisuushistoriassa. Ruukki perustettiin alkuaan jo 1560-luvulla, mutta virallisesti vasta 1616. (Härö 1993:226.)

### 3. Kohdeluettelo

#### 3.1. Källkärrsvägen 1060 68 5990

Muinaisjäännösrekisterinumero:

Kunta: Karjaa

Kylä: Romsarby

Muinaisjäännöstyyppi: asuinpaikat

Ajoitus: kivikautinen

Rauhoitusluokka: 2/3

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2014 09 SÄRKIÄ

Koordinaatit:

pkoo: 6676000

ikoo: 3320218

Z: n. 47-48 m mpy

**Koordinaattien tarkkuus ja selite:** Koordinaatit on määritetty maastossa GPS -paikantimella (Garmin III Plus) kvartsi-iskosten löytöpaikalta (laitteen ilmoittama tarkkuus  $\pm 10$  m) ja tarkistettu jälkityövaiheessa MapInfo -ohjelman avulla.

**Etäisyystieto:** 4,27 km Mustion kirkosta länteen.

**Kohteen kuvaus:** Päsarträsketin pohjoisrantaa seurailevan Källkärrsvägenin ja pienemmän hiekkatien risteyksessä, risteyksen koillispuolella on matalien sammaloituneiden kalliopaljastumien rajaama hiekka-alue (n. 3 m x 8 m), joka on todennäköisesti osa kivikautista asuinpaikkaa. Tien leikkauksessa on havaittavissa tummaa ruskeanpunaista likamaata sekä kvartsi-iskoksia ja palanutta savea. Asuinpaikka on ilmeisesti sijainnut n. 47 m mpy korkeudella olevalla terassilla, jonka päällä Källkärrsvägen nykyisin kulkee. Tien rakentaminen on todennäköisesti tuhonnut suuren osan asuinpaikasta. Tien eteläpuoliselle, alemmalle terassille tehtiin muutama koepisto lapiolla: merkkejä muinaisjäännöksestä ei havaittu. Risteyksen vastakkaisella puolella on geologinen muistomerkki,

**Inventointipvm:** 14.7. 2004

**Havaintomahdollisuudet ja -menetelmät:** Havainto-olosuhteet olivat hyvät. Havainnot tehtiin tietä reunustavan ojan ja metsän leikkauksesta. Tien eteläpuoliselle terassille tehtiin koepistoja (3 kpl).

**Inventointilöydöt:** KM 34927:1-2, kvartsi-iskoksia ja palanutta savea.

**Diapositiivit:** —

**Mustavalkonegatiivit:** —

**Kiinteistörekisteritunnus:** 220-447-0001-0056 -ÖRNSBERG

**Omistaja:** Tennström, Harry Johan Bernhard  
Blåbärgsgatan 1 A 2, 10300 KARIS

### 3.2. Sveins

1000 00 2941

**Muinaisjäännösrekisterinumero:**

**Kunta:** Karjaa

**Kylä:** Ingvalsby

**Muinaisjäännöstyyppi:** valmistuspaikat

**Tarkenne:** raudansulatuspaikat

**Ajoitus:** rautakautinen tai historiallinen

**Rauhoitusluokka:** 2

**Lukumäärä:** 1

**Peruskartta:** 2014 12 KIRKNIEMI

**Koordinaatit:**

**pkoo:** 6674347

**ikoo:** 3323753

**Z:** n. 30 m mpy

**Koordinaattien tarkkuus ja selite:** Koordinaatit on määritetty maastossa GPS -paikantimella (Garmin III Plus) kuonan löytöpaikalta (laitteen ilmoittama tarkkuus  $\pm 5$  m ) ja tarkistettu jälkityövaiheessa MapInfo -ohjelman avulla.

**Etäisyystieto:** 1,8 km Mustion kirkosta etelälounaaseen.

**Kohteen kuvaus:** Koillinen-kaakko -suuntaisen kallio-moreenimuodostuman kaakkoispäässä, noin 500 metriä Mustionjoesta etelään ja noin 2 kilometriä Mustion ruukista lounaaseen, pienialaisen ja sammaloituneen kalliopaljastuman päällä, sammaleen seassa on runsaasti rautakuonaa sekä jonkin verran palanutta savea. Samassa yhteydessä on myös halkaisijaltaan 20–30 cm kiviä epämääräisenä rykelmänä. Kuonaa esiintyy ainakin 2 m x 2 m kokoisella alueella. Noin viiden metrin säteellä kuonakeskittymästä on useita neliömäisiä, n. 10 cm:n syvyisiä kuopanteita, joiden koko on n. 0,5 m x 0,5 m. Kuonakeskittymän vieressä, pintaturpeen alla on 20–30 cm paksu nokinen hiekkakerros. Kumpare viettää jyrkästi koilliseen kohti Mustionjokeen laskevaa pientä Ingvalsbybäcken -nimistä puroa.

Pajakuona, palanut savi ja rauennut kivirakenne viittaavat talonpoikaiseen raudanvalmistukseen. Talonpoikainen, suo- ja järvimalmia hyödyntänyt hyteissä tapahtunut raudanvalmistus alkoi vähetä voimakkaasti 1700-luvulla Uudenmaan ruukkien tuottaman parempilaatuisen tehdasraudan korvatessa talonpoikien tuottaman epäpuhtaan ja vaikeasti käsiteltävän harkkoraudan (Laine 1952:29). Mustion ruukin läheisyys antaa aiheen olettaa, että raudanvalmistus paikalla on tapahtunut ennen ruukin toiminnan alkamista eli 1560-lukua.

Vanhimmat kuvaukset suomalaisen harkkohytin toiminnasta ovat 1700-luvulta. Kuvausten mukaan rautaa sulatettiin kehittyneempien kivistä, savilaastista ja hirsikehikosta muodostettujen harkkohyttien ohella myös vaatimattomammassa ahjoissa ja 'kuopissa'. Viitasaarella mainitaan käytetyn pieniä nelikulmaisia uuneja. (Laine 1952:31.) Kohteen kuopanteet saattaisivat olla tällaisten pienten hyttien pohjia. Kallioalusta on taas ollut omiaan kuonan irrottamisessa ja rautakimpaleiden muotoilussa. Paikan topografia, jyrkkä



puroa kohden laskeva rinne on tyypillinen talonpoikien rakentamille harkkohteille sekä Suomessa että Ruotsissa (Laine 1952:17).

Kuninkaan kartaston lehdellä XI 17 on kuvattuna Mustionjokilaakso ja täsmälleen Sveinsin raudansulatuspaikan kohdalle on merkitty rakennus. (Alanen & Kepsu 1989:60.) Venäläisessä topografikartassa eli Senaatinkartassa VI 24 vuodelta 1870 (KA) Sveinsin torppa on merkitty kohteesta hieman koilliseen, osapuilleen paikalle, jossa nykyisin on Björkkullan tilan rakennuksia.

**Inventointipvm:** 15.7. 2004

**Havaintomahdollisuudet ja -menetelmät:** Havaintomahdollisuudet olivat runsaan aluskasvillisuuden takia erittäin huonot.

**Inventointilöydöt:** KM 34928:1-2, rautakuonaa ja palanutta savea.

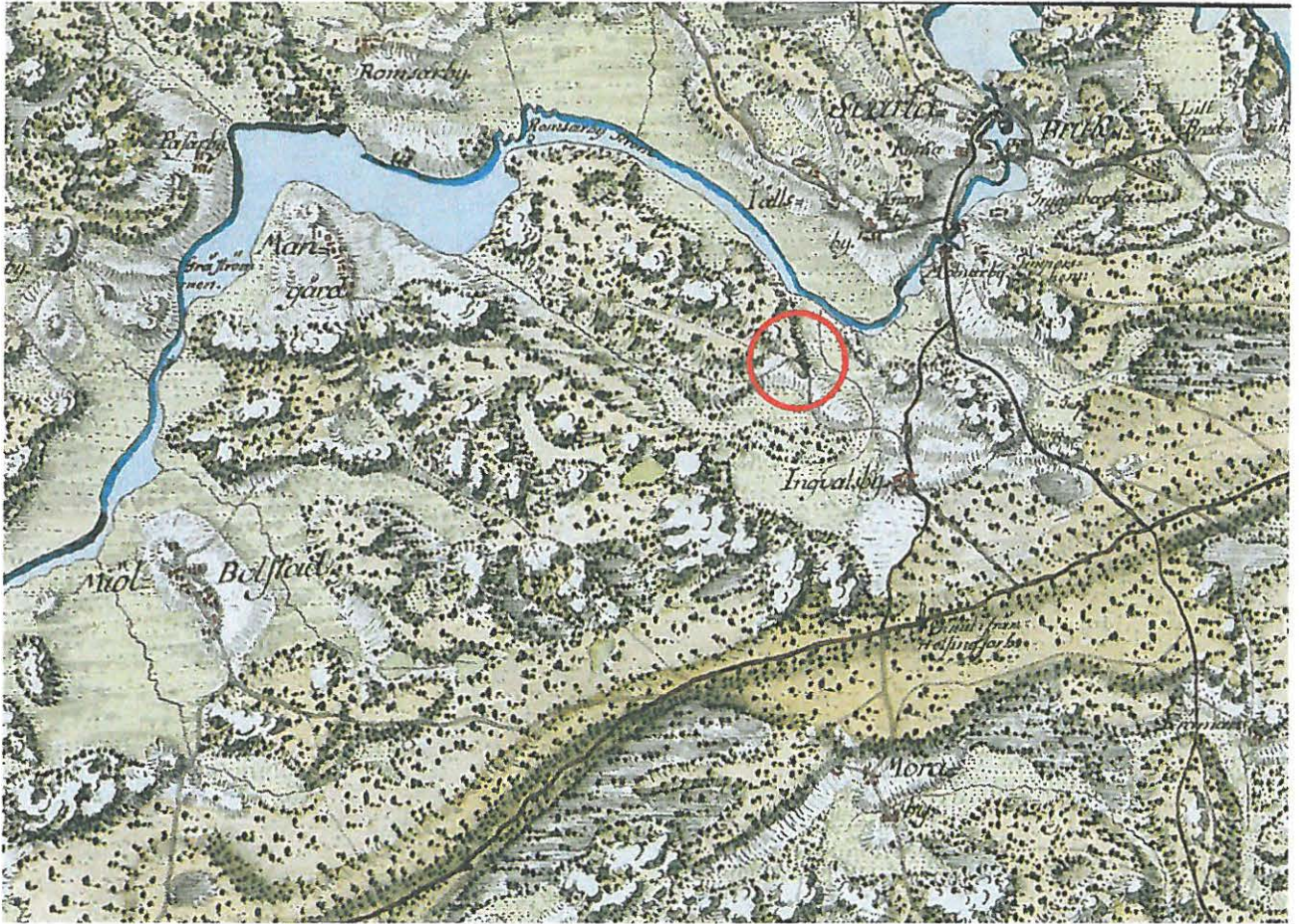
**Diapositiivit:** 53903

**Mustavalkonegatiivit:** 132429

**Kiinteistörekisteritunnus:** 220-430-0001-0023 - BJÖRKKULLA

**Omistajat:** Nyman, Bengt Göran Peter ja Hägerstedt-Nyman Klara Agneta  
Björkkullavägen 80, 10360 Svartå





*Osa Kuninkaan kartaston lehdestä XI:17 (Alanen & Kepsu 1989:60), Sveins ympäritynä.*



*Osa Senaatinkartasta VI 24 (KA), Sveins ympäritynä.*





*Osa Kuninkaan kartaston lehdestä XI:17 (Alanen & Kepsu 1989:60), Sveins ympyröitynä.*



*Osa Senaatinkartasta VI 24 (KA), Sveins ympyröitynä.*

### 3.3. Karjaa [87] Finnängsskogen

Muinaisjäänösrekisterinumero: 220010087

Kunta: Karjaa

Muinaisjäänöstyyppi: kivirakenteet

Tarkenne: röykkiöt

Ajoitus: rautakautinen

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 18

Peruskartta: 2014 09 SÄRKIÄ

pkoo: 6674956

ikoo: 3322055

Z: 40-50 m mpy

Koordinaattien tarkkuus ja selite: Keskikoordinaatit.

Etäisyysfieto: 2,6 km Mustion kirkosta länsilounaaseen.

**Kohteen kuvaus:** Kohde sijaitsee Karjaan pohjoisosassa Mustionjokeen kuuluvan Päsarträsketin itärannalla ja Ingvalsbyntien pohjoispuolella kohoavassa Husnäseskogenin metsässä, Junkkarintien risteyksestä 300 m luoteeseen. Paikka on suurehkon itä - länsi - suuntaisen kallio-moreenialueen lounaisrinteen lakea. Havupuuvaltaisen mäen eteläpuolella avautuu alava savilaakso, jonka länsiosa on mahdollisesti vielä rautakaudella ollut veden peitossa. Nykyisin sen pohjalla virtaa oja Päsarträsketiin.

Paikka on todettu ensi kerran inventoinnissa 1932 (Cleve), jolloin Finnängin talon luoteispuolisesta rinteestä on havaittu kaksi pienistä kivistä koottua ja osittain purettua pyöreätä röykkiötä (3.5 x 3.5 m) noin 10 m etäisyydellä toisistaan. Todennäköisesti sama paikka on löydetty uudelleen muinaijäänösten hoidon yhteydessä tehdyssä inventoinnissa 1993 (Moisanen). Alueelta on kartoitettu 1994 (Moisanen) ainakin 18 matalaa, eri kokoista ja muotoista röykkiötä. Osa niistä on vahingoittunut metsän hakkuissa ja äestyksessä. Röykkiöiden ajoituksen ja tyyppin selvittämiseksi on kartoituksen yhteydessä tehty suppea koekaivaus, josta on saatu talteen vain vähän ajoittamatonta kvartsia. Muinaijäänösryhmä muistuttaa rakenteeltaan ja sijainniltaan muualla Mustionjokilaaksossa tavattavia varhaiseen rautakauteen ajoitettuja röykkiöitä.

**Huomautuksia:** Inventoinnin 2004 (Enqvist) perusteella röykkiöalue näyttää jatkuvan myös Junkkarintien risteuksen koillis- ja itäpuolelle. Risteuksen koillispuolella on mahdollisten röykkiöiden lisäksi myös todennäköisesti historiallisen ajan kivirakenteita. Sekä jo tunnettujen röykkiöiden alueelta että Junkkarintien itäpuolelta löytyi myös muutamia kvartsi-iskoksia. Alue vaatisi kartoitusta paremmassa havainto-olosuhteissa muinaijäänöksen rajauksen tarkistamiseksi.

**Ehdotus laajennetun suoja-alueen rajoiksi:**

**pkoo1:** 6674840

**ikoo1:** 3322108

**pkoo2:** 6675034

**ikoo2:** 3322405

**Inventointipvm:** 15.7. 2004

**Havaintomahdollisuudet ja -menetelmät:** Havaintomahdollisuudet olivat runsaan aluskasvillisuuden takia erittäin huonot.

**Inventointilöydöt:** KM 34929:1-2, kvartseja.

**Diapositiivit:** —

**Mustavalkonegatiivit:** —



### 3.4. Mossabackberget

1000 10 2948  
Ei muinaisjäännös, kivet tuotu  
1970-luvulla jalkaväline traktorilla  
kivi

Muinaisjäännösrekisterinumero:

Kunta: Karjaa

Kylä: Ingvalsby

Muinaisjäännöstyyppi: kivirakenteet

Tarkenne: latomukset

Ajoitus: rautakautinen tai historiallinen

Rauhoitusluokka: *2 ei'ny'*

Lukumäärä: 2

Peruskartta: 2014 09 SÄRKIÄ

(Latomus 1) pkoo: 6674617

ikoo: 3323234

Z: 47-50 m mpy

(Latomus 2) pkoo: 6674607

ikoo: 3323214

Z: 47-50 m mpy

**Koordinaattien tarkkuus ja selite:** Koordinaatit on määritetty GPS -paikantimella (Garmin III Plus) latomusten keskeltä; laitteen ilmoittama tarkkuus  $\pm 10$  m.

**Etäisyystieto:** 1,9 km Mustion kirkosta lounaaseen.

**Kohteen kuvaus:** Kohde sijaitsee Karjaan pohjoisosassa Mustionjokeen kuuluvan Päsärträsketin itärannalla, suurehkon luode - kaakko -suuntaisen kallio-moreenimuodostuman kaakkoisosassa, Ingvalsbyntieltä pohjoiseen kääntyvästä metsäautotiestä n. 20–30 m länteen. Havupuuvaltaisen Husnäseskogenin mäen eteläpuolella avautuu alava savilaakso, jonka länsiosa on mahdollisesti vielä rautakaudella ollut veden peitossa. Nykyisin sen pohjalla virtaa oja Päsärträskettiin.

Kuusivaltaisella tuoreella kankaalla on kaksi kivilatomusta 30 metrin päässä toisistaan. *Latomus A* on suorakaiteen muotoinen, lähes maantasainen ja kooltaan n. 10 m x 12 m. Latomuksen ympärillä kasvaa lehtipuita sekä yksi kataja, ja sen luoteispuolella on isoja siirtolohkareita. Latomus koostuu n. 50 cm (suurimmat 1 m) halkaisijaltaan olevien kivien muodostamasta 'aitauksesta', jonka sisällä on pienempiä kiviä keskittyneenä latomuksen itäosaan. Rinne alkaa viettää jyrkemmin etelään heti latomuksen eteläpuolella. Latomuksen länsipuoli on epämääräisempi.

Pienemmät kivet ovat halkaisijaltaan 10–50 cm, siten että suurin osa kivistä on kooltaan 20–30 cm. Pienempien kivien muodostama kiveys on tihein ja korkein latomuksen koilliskulmassa noin 4 m x 4 m kokoisella alueella; kokonaisuudessaan kivet leviävät n. 8 m x 10 m kokoiselle alueelle. Kivien päällä on paksu rahkasammalkerros, jonka alla on nokista turvetta. Kivien välissä ja alla oleva hiekka on vaaleanruskeaa. Kyseessä saattaa olla historialliselle ajalle ajoittuvan rakennuksen pohja: kivijalka ja uunin jäänteet rakennuksen nurkassa. Toisaalta suurimmat kivet ovat melko suuria kivijalan kiviksi, ja pienempien kivien joukossakin on useita uunin kiviksi suhteellisen kookkaita kiviä. Kivet ovat pyöreitä luonnonkiviä, eikä niissä havaittu palamisen jälkiä. Karjaan alueelta tunnetaan useita

samantyyppisiä neliömäisiä latomuksia, joista ainakin osa ajoittuu vanhemmalle rautakaudelle.

*Latomus B* sijaitsee 30 metriä luoteeseen latomuksesta A. Se on luode-kaakko –suuntainen, pohjakaavaltaan neliömäinen ja kooltaan n. 2 m x 3 m, korkeudeltaan noin 30 cm eli lähes maantasainen. Latomuksen yhteydessä on kaksi suurta maakiveä sen pohjoisreunassa, muuten kivet ovat kooltaan 20–40 cm. Kivet ovat sammaleen peitossa ja niiden välissä on maata.

Latomusten eteläpuoliselle, 40 m mpy korkeudella olevalle terassille tehdystä koepistosta löytyi yksi huonolaatuinen kvartsi-iskos, merkkejä kulttuurikerroksesta ei havaittu. Paikka on kuitenkin topografisesti sopiva myös kivikautiselle asuinpaikalle.

**Inventointipvm:** 16.7. 2004

**Havaintomahdollisuudet ja -menetelmät:** Havaintomahdollisuudet olivat melko hyvät, vaikkakin informatiivisten valokuvien ottaminen oli vaikeaa. Latomusten päältä poistettiin hieman sammalta rakenteen tarkastelemiseksi, ja 40 m mpy korkeudella olevalle terassille tehtiin lapiolla muutamia koepistoja.

**Inventointilöydöt:** KM 34930:1, kvartsi-iskos.

**Diapositiivit:** 53904-53905

**Mustavalkonegatiivit:** 132430-132432

**Kiinteistörekisteritunnus:** 220-430-0001-0023 - BJÖRKKULLA

**Omistajat:** Nyman, Bengt Göran Peter ja Hägerstedt-Nyman Klara Agneta  
Björkkullavägen 80, 10360 Svartå

### 3.5. Hjälmingen

1000 00 5942

**Muinaisjäänösrekisterinumero:**

**Kunta:** Karjaa

**Kylä:** Romsarby

**Muinaisjäänöstyyppi:** asuinpaikat

**Ajoitus:** kivi- ja/tai pronssikautinen

**Rauhoitusluokka:** 2

**Lukumäärä:** 1

**Peruskartta:** 2014 09 SÄRKIÄ

**Koordinaatit:**

**pkoo:** 6675475

**ikoo:** 3321226

**Z:** n. 25 m mpy

**Koordinaattien tarkkuus ja selite:** Koordinaatit on määritetty maastossa GPS -paikantimella (Garmin III Plus) löytöpaikalta (laitteen ilmoittama tarkkuus  $\pm 10$  m) ja tarkistettu jälkityövaiheessa MapInfo -ohjelman avulla.

**Etäisyystieto:** 3,3 km Mustion kirkosta länsilounaaseen.

**Kohteen kuvaus:** Päsarträsketin pohjoisrannalla, pitkänomaisen luode-kaakko-suuntaisen kalliopaljastuman korkeimmalla kohdalla on n. 1,5 m syvä luonnollinen kalliosyväne, jonka reunalla on tuulenkaato. Kaatuneen puun juurien ympärillä olevassa maassa oli runsaasti kvartsi- ja pii-iskoksia sekä palaneen saven fragmentti. Löydöt olivat heti sammalen alla, tummassa ja osin nokisessa hiekkakerroksessa. Kalliopaljastuma on kooltaan n. 80 m x 20 m, ja siinä on useita sammaloituneita syvänteitä. Paljastuma on lähes puuton, mutta sitä ympäröi lännessä kuusta ja koivua kasvava metsikkö. Kallion itä- ja koillispuolella aukeavat pellot. Metsän puolelle, heti kallion ja tuulenkaaton länsipuolelle tehdyssä koepistossa havaittiin pieniä palaneen luun siruja; pistosta löytyi myös palaneen saven fragmentti, joka saattaa olla keramiikka-astian sisäpintaa.

**Inventointipvm:** 16.7. 2004

**Havaintomahdollisuudet ja -menetelmät:** Havaintomahdollisuudet olivat hyvät.

**Inventointilöydöt:** KM 34931:1-4, kvartsi- ja pii-iskoksia, savitiivisteiden (tai upokkaan?) kappale, mahdollinen keramiikkafragmentti.

**Diapositiivit:** 53906

**Mustavalkonegatiivit:** 132433-132434

**Kiinteistörekisteritunnus:** 220-447-0001-0059 - RANTALA

**Omistaja:** Skogberg, Sonja Marina  
Romsarbyvägen 229, 10300 Karis

### 3.6. Gråströmmen

Muinaisjäännösrekisterinumero:

Kunta: Karjaa

Kylä: Päsarby

Muinaisjäännöstyyppi: asuinpaikat

Ajoitus: kivikautinen

Rauhoitusluokka: 2

Lukumäärä: 1

Peruskartta: 2014 09 SÄRKIÄ

Koordinaatit:

Alueen rajat

pkoo1: 6674815 ikoo1: 3319732 Z: n. 35 m mpy

pkoo2: 6674743 ikoo2: 3319681 Z: n. 35 m mpy

Alueen keskipiste

pkoo: 6674781 ikoo: 3319701 Z: n. 35 m mpy

**Koordinaattien tarkkuus ja selite:** Koordinaatit on määritetty GPS -paikantimella (Garmin III Plus) löytöalueen rajoilta; laitteen ilmoittama tarkkuus  $\pm 5$  m.

**Etäisyystieto:** 4,9 km Mustion kirkosta lounaaseen.

**Kohteen kuvaus:** Kohde sijaitsee heti Romsarbyntien länsipuolella, n. 200 m luoteeseen Päsarträsketin eteläpuolisesta, Gråströmmen -nimisestä kapeikosta, joka jatkuu etelään Karjaanjokena. Noin 80 metrin matkalla tien leikkauksessa on kvartsi- ja kivilaji-iskoksia sekä paikoin voimakkaan tummanpunaista likamaata vaihtelevan paksuisena kerroksena. Löytöalueen keskivaiheilta likamaasta löytyi kvartsikaavin. Maasto on kuivaa mäntykangasta, jossa on pieniä kalliopaljastumia. Asuinpaikka sijaitsee 40 m mpy korkeudella olevalla terassilla, jonka reunasta Romsarbyntie on leikannut osan. Muinaijäännösalue saattaa kuitenkin topografian perusteella jatkua tiestä länteen ainakin n. 20 metriä.

**Inventointipvm:** 20.7. 2004

**Havaintomahdollisuudet ja -menetelmät:** Havaintomahdollisuudet olivat hyvät. Havainnot ja löydöt tehtiin tien leikkauksesta. Tie länsipuolelle metsään kaivettiin lapiolla muutamia koepistoja, joista ei tullut löytöjä.

**Inventointilöydöt:** KM 34932:1-3, kvartsikaavin, kvartsi- ja kivilaji-iskoksia.

**Diapositiivit:** 53907

**Mustavalkonegatiivit:** 132435

**Kiinteistörekisteritunnus:** 220-445-0002-0012 - TRESSI

**Omistajat:** Keto, Hannu Matti Kalevi ja Keto, Salli Kustaava  
Veromiehentie 13 as 1, 01510 Vantaa



### 3.7. Broåkern

1000 00 2945

**Muinaisjäännösrekisterinumero:**

**Kunta:** Karjaa

**Kylä:** Kasaby

**Muinaisjäännöstyyppi:** muinaisjäännösryhmät

**Peruskartta:** 2014 08 KARIS

**Inventointipvm:** 19.7. 2004

**Kiinteistörekisteritunnus:** 220-433-0001-0013 – KASABY RUSTHÅLL

**Omistajat:** Berglund, Thor Ingmar Gunnar ja Berglund, Britt-Marie Linnea  
Kasabyvägen 28, 10300 Karis

#### Kohde 1

**Muinaisjäännöstyyppi:** hautapaikat

**Tarkenne:** hautaröykkiöt

**Ajoitus:** pronssikautinen

**Rauhoitusluokka:** 2

**Lukumäärä:** 1

**Koordinaatit:**

**pkoo:** 6672137

**ikoo:** 3316567

**Z:** n. 30 m mpy

**Koordinaattien tarkkuus ja selite:** Koordinaatit on määritetty GPS -paikantimella (Garmin III Plus) röykkiön keskeltä; laitteen ilmoittama tarkkuus  $\pm 5$  m.

**Kohteen kuvaus:** Kohde sijaitsee n. 400 metriä Karjaanjoesta pohjoiseen, Kirkkojärven pohjoispuolella, maantien ja luode-kaakko -suuntaisen korkean kalliopaljastuman välissä, aivan kiinni kallion kupeessa, n. 40 m maantiestä itään. Röykkiö sijaitsee kohdassa, jossa tie kaartuu lähimmäksi kohti kalliota, ja noin 20 metriä etelään kohdasta, jossa voimalinja ylittää kallion. Kalliopaljastuman ja tien välisellä alueella on nuorta lehtimetsää ja niittyä; rinne laskee melko jyrkästi tietä kohden.

Röykkiö on todennäköisesti alun perin sijainnut kallion laella, mutta sortunut aikojen saatossa sen juureen. Röykkiön päällä kasvaa iso kataja sekä ruusupensas. Röykkiön halkaisija on 2-3 m, ja kivien halkaisija 20-40 cm. Kivet ovat pyöreitä, sammaloituneita luonnonkiviä, eikä niiden välissä ole juuri maata. Röykkiön muotoa ja laajuutta on vaikea hahmottaa sen päällä ja ympärillä kasvavien puiden ja pensaiden vuoksi. Mikäli se on sortunut alas kallion päältä, voidaan kuitenkin olettaa alkuperäisen muodon tuhoutuneen.

Kalliopaljastumassa esiintyy ohuita kvartsijuonia, ja heti viistosti röykkiön yläpuolella, kallion päällä sammalessa on kvartsi-iskoksia. Iskokset ovat kuitenkin saattaneet syntyä jonkin nykyaikana tapahtuneen toiminnan seurauksena, esim. voimalinjaa vedettäessä.

**Havaintomahdollisuudet ja -menetelmät:** Havaintomahdollisuudet olivat erittäin huonot runsaan kasvillisuuden vuoksi.

**Inventointilöydöt:** KM 34933:1, kvartsi-iskoksia.

**Diapositiivit:** 53910-53911

**Mustavalkonegatiivit:** 132440-132442

## Kohde 2

**Muinaisjäännöstyyppi:** kivirakenteet

**Tarkenne:** latomukset

**Ajoitus:** rautakautinen

**Rauhoitusluokka:** 2

**Lukumäärä:** 1

**Koordinaatit:**

**pkoo:** 6672190

**ikoo:** 3316552

**Z:** n. 30 m mpy

**Koordinaattien tarkkuus ja selite:** Koordinaatit on määritetty GPS -paikantimella (Garmin III Plus) latomuksen keskeltä; laitteen ilmoittama tarkkuus  $\pm 5$  m.

**Kohteen kuvaus:** Kohde sijaitsee n. 400 metriä Karjaanjoesta pohjoiseen, Kirkkojärven pohjoispuolella kohoavan korkean, luode-kaakko -suuntaisen kalliopaljastuman koillispuolella, aivan kallion vieressä. Kallion ja pienen metsäautotien välisessä pienessä lehtimetsässä on maantasainen latomus.

Latomus on maantasainen, suorakaiteen muotoinen, kooltaan 2,5 m x 2 m, ja sen pituusakseli on luode-kaakko -suuntainen. Kivet ovat halkaisijaltaan 20-40 cm ja sammaloituneita; osa kivistä on kokonaan turpeen alla.

**Havaintomahdollisuudet ja -menetelmät:** Havaintomahdollisuudet olivat melko huonot runsaan aluskasvillisuuden vuoksi.

**Inventointilöydöt:** —

**Diapositiivit:** 53912

**Mustavalkonegatiivit:** 132443

### 3.8. Kuivuri

1000 00 2796

#### Muinaisjäännösrekisterinumero:

Kunta: Karjaa

Kylä: Kasaby

Muinaisjäännöstyyppi: kivirakenteet

Tarkenne: röykkiöt

Ajoitus: ajoittamaton

Rauhoitusluokka: 2/3

Lukumäärä: 2-3?

Peruskartta: 2014 08 KARIS

#### Koordinaatit:

pkoo1: 6673344 ikoo1: 3316309 Z: n. 37 m mpy

pkoo2: 6673340 ikoo2: 3316292 Z: n. 37 m mpy

#### (Alueen keskipiste)

pkoo: 6673343 ikoo: 3316300 Z: n. 37 m mpy

**Koordinaattien tarkkuus ja selite:** Koordinaatit on määritetty GPS -paikantimella (Garmin III Plus) röykkiöalueen itä- ja länsireunoilta; laitteen ilmoittama tarkkuus  $\pm 5$  m. Alueen keskipiste on laskettu MapInfo -ohjelmalla.

**Etäisyystieto:** 8,6 km Mustion kirkosta lounaaseen.

**Kohteen kuvaus:** Kohde sijaitsee n. 1,5 km Mustionjoesta luoteeseen, luode-kaakko –suuntaisen kallio-moreenimuodostuman koillislaidalla, Kuivuritie –nimisen hiekkatien itäpuolella, noin 30 metriä vanhasta kuivurirakennuksesta etelään. Peltojen ympäröimän, kuusivaltaista metsää kasvavan muodostuman korkeimmalla kohdalla, heinittyneen pihamaan ja metsäautotien eteläpuolella, laen reunalla on useita kivikasoja. Kasat muodostavat 15-20 m pitkän vyöhykkeen törmän reunalle ja etelään viettävään rinteeseen.

Osa kivistä on sammaloituneita, mutta osa — etenkin suhteellisen isoista kivistä (halkaisija 50-60 cm) koottu kasa — on täysin peitteettömiä. Kivien joukossa on modernia roskaa, jota on heitetty myös laen itäreunalta alas rinnettä. Kuivurin pihaa ja ympäristöä on ilmeisesti "siivottu" työntämällä rojua, kiviä ja roskaa laen ympäristöön. Paikoin näyttää myös maata poistetun. Osa kivikasoista on mitä ilmeisimmin modernin raivaustoiminnan tulosta, mutta paikalla saattaa olla myös esihistoriallisia muinaisjäännöksiä, mahdollisesti pronssikautisia hautaröykkiöitä.

Pienemmistä kivistä (20-30 cm) muodostetut, mahdolliset esihistorialliset röykkiöt (2-3 kpl) sijaitsevat kivivyöhykkeen itä- ja länsilaidoilla. Osittain sammaloituneet latomukset ovat halkaisijaltaan 2-3 metriä, ja ainakin paikoitellen tuhoutuneita.

**Inventointipvm:** 19.7. 2004

**Havaintomahdollisuudet ja -menetelmät:** Havaintomahdollisuudet olivat melko hyvät.

**Inventointilöydöt:** —

**Diapositiivit:** 53908-53909

**Mustavalkonegatiivit:** 132437-132439

**Kiinteistörekisteritunnus:** 220-433-0002-0012 – TORKINRÄTTNING I

**Omistaja:** Backgränd Torkmaskinandelsby

#### 4. Karjaa [82] Grågälan: poikkeamisrakentamisalueen tarkastus

**Muinaisjäännösrekisterinumero:** 220 01 0082

**Kunta:** Karjaa

**Kylä:** Brasby

**Muinaisjäännöstyyppi:** muinaisjäännösryhmät

**Ajoitus:** moniperiodinen

**Rauhoitusluokka:** 1/2

**Lukumäärä:** 6

**Peruskartta:** 2014 08 KARIS

**Koordinaatit:**

**pkoo:** 6674138

**ikoo:** 3319555

**Z:** 12-13 m mpy

**Kohteen kuvaus:** Kohde sijaitsee Karjaan pohjoisosassa Mustionjoen länsirannalla, Brasbyntien ja Romsarbyntien risteyksestä 100-300 m eteläkaakkoon ja Brasbyn sillasta 300 m lounaaseen. Paikka on savi-, hiesu- ja hiekkapeltojen ympäröimää, kaakkoon ja etelään viettävää kallio-moreeniharjannejaksoa, jonka eteläpuolella avautuu jokivarren laaja viljelyaukea. Harjanteilla kasvaa enimmäkseen kuusivaltaista sekametsää. Eteläpuolisen pellon notkossa virtaa Storängsbäcken -niminen puro Mustionjokeen. Kivi- ja metallikaudella harjanteet ovat muodostaneet merenlahden ja myöhemmin jokisuun pohjukan, johon vesi on virrannut pohjoisesta kallioiden reunustamasta kapeasta salmesta. Grågälan sijaitsee alueen itäosassa joen ja harjanteen välisellä peltoterassilla ja sitä reunustavissa metsäsaarekkeissa. Harjanteen luoteispuolelta Tröskhusåkernin ja Körsbärsåkernin pelloista todettu muinaisjäännös muodostaa alueen länsiosan, josta on käytetty nimeä Tröskhuså kern.

Paikka on todettu 1991 Grågälanin pellon kyntötöissä esiin tulleiden kvartsien perusteella. Alueella on tehty koekaivauksia ja kaivauksia 1992-1993 (Moisanen). Niissä on tavattu asuinpaikka, röykkiö, kvartsilouhos, kuppikivi ja polttokalmisto.

**Tarkastuspvm:** 19.7.2004

**Kohteen tarkastus:** Inventoinnin yhteydessä tarkastettiin poikkeamisrakentamisalue Karjaan Brasbyn Gråströmin kiinteistössä Rn:o 3:1. Poikkeamishakemus koski aluetta, joka sijaitsee Grågälanin muinaisjäännösalueen läheisyydessä, sen pohjoispuolella. Tutkimuksissa v. 1992-1993 (Moisanen 1992; 1993) oli esitetty, että osa muinaisjäännösalueesta saattaisi ulottua Brasbyn sillalle/tielle asti — alueelle, jota poikkeamishakemus koski. Museovirasto edellytti kohteen tarkastusta voidakseen ilmoittaa kantansa poikkeamishakemukseen (Drno 137/304/2004).

Tontilla on ollut Brasbyn koulu, joka oli tuhoutunut tulipalossa. Poikkeamishakemus koski sivuasunnon rakentamista rantavyöhykkeelle noin 50 m Brasbyn sillasta lounaaseen. Tarkastuksessa 19.7.2004 suunnitellun uudisrakennuksen paikka todettiin jo suureksi osaksi muokatuksi. Paikalta oli selvästi poistettu maata, rinnettä oli tasoitettu, ja tasoitettu alue oli peitetty sepelillä. Kohdassa, johon rakennus on tarkoitus rakentaa havaittiin paksu



multakerros. Kiinteistön omistajan isä, Veijo Baltzar kertoikin paikalle tuodun multaa. Terassia oli leikattu myös idästä, Mustionjoen puolelta parkkitilan laajentamiseksi. Rakennuspaikalle kaivettiin lapiolla kaksi koepistoa. Löytöjä, jotka osoittaisivat Grågälanin muinaisjäännösalueen ulottuvan poikkeamisrakentamisalueelle asti, ei havaittu. Museovirasto totesikin lausunnossaan Uudenmaan ympäristökeskukselle (Dno 137/304/2004), että muinaismuistolain nojalla estettä rakentamisen toteuttamiselle suunnitellulla tavalla ei ole.

**Inventointilöydöt:** —

**Diapositiivit:** —

**Mustavalkonegatiivit:** 132436

## 5. Yhteenveto

Museoviraston arkeologian osaston suorittaman, Karjaan Mustionjokilaakson osayleiskaava-alueeseen liittyneen muinaisjäännösinventoinnin tuloksena löydettiin 7 uutta kiinteää muinaisjäännöstä: kaksi kiveä asuinpaikkaa, yksi kivi- ja/tai pronssikautinen asuinpaikka, yksi rautakautinen tai historiallisen ajan raudanvalmistuspaikka ja kolme pronssi- ja/tai rautakautista röykkiö- ja latomuskohdetta. Yhden jo aikaisemmin tunnetun kohteen rajausta on inventoinnin perusteella myös syytä tarkistaa.

Helsingissä 25.11.2004



FM Johanna Enqvist

## Lähteet

### Arkistolähteet

*Kansallisarkisto (KA):*

Venäläiset topografiset kartat: VI 24

### Painamattomat lähteet

**Haggrén, G. & Jansson, H. 2003:** Karjaa Mustionjokilaakso/Kyläkohteet kaava-alueella (paikannus). Helsingin yliopisto/VMA –projekti.

**Moisanen, J. 1992:** Karjaa Grågälan. Varhaismetallikautisen asuinpaikan koekaivaus. Kaivauskertomus Museoviraston arkeologian osaston arkistossa.

**Moisanen, J. 1993:** Karjaa Grågälan. Varhaisrautakautisen asuinpaikan ja kalmiston kaivaus. Kaivauskertomus Museoviraston arkeologian osaston arkistossa.

**Seppälä, S.-L. 1996:** Karjaan inventointi. Inventointikertomus Museoviraston arkeologian osaston arkistossa.

### Painetut lähteet ja kirjallisuus

**Alanen, T. & Kepsu, S. 1989:** *Kuninkaan kartasto Suomesta 1776-1805. Suomalaisen kirjallisuuden Seuran Toimituksia* 505. Helsinki.

**FMU = Finlands Medeltidsurkunder** . Tässä raportissa viitataan sähköiseen versioon internet-osoitteessa: <http://www.sls.fi/fmu/>. (Painettuna: Hausen, Reinhold 1910-1935: *Finlands medeltidsurkunder* I-VIII. Helsinki.)

**af Hällström, O. 1948:** *Karis socken I. Från forntiden till våra dagar. Forntiden.* Ekenäs.

**Härö, M. 1993:** *Läntisen Uudenmaan rakennusten ja maiseman kulttuurihistoriallinen inventointi.* Läntisen Uudenmaan seutukaavaliitto. Tammisaari.

**Laine, E. 1952:** *Suomen vuoritoimi 1809-1884*, III. Harkkohytit, kaivokset ja konepajat. *Historiallisia tutkimuksia* XXXI, 3. Suomen historiallinen seura.

**Nordberg, S. 1970:** *Karjaa ennen ja nyt.* Karjaa.

**Liitteet**

**Karttaluettelo**

**Mustavalkonegatiiviluettelo**

**Diapositiiviluettelo**

**Kuvataulut**

**Kartat**

## ***Karttaluettelo***

**KARTTA 1:** Inventoinnissa löydetyt uudet kohteet.

**KARTTA 2:** Kohde 3.1. Källkärrsvägen.

**KARTTA 3:** Kohde 3.2. Sveins

**KARTTA 4:** Kohde 3.3. [87] Finnängsskogen ja uusi rajausehdotus.

**KARTTA 5:** Kohde 3.4. Mossabackberget.

**KARTTA 6:** Kohde 3.5. Hjälmmängen.

**KARTTA 7:** Kohde 3.6. Gråströmmen.

**KARTTA 8:** Kohde 3.7. Broåkern.

**KARTTA 9:** Kohde 3.8. Kuivuri.

**KARTTA 10:** Kaava-alueen rajat, ennen inventointia tunnetut kiinteät muinaisjäännökset ja inventoinnissa löydetyt kohteet.

**KARTTA 11:** Kaava-alueen rajat ja kesän 2004 inventoinnissa tarkastamatta jääneet A-alueet.

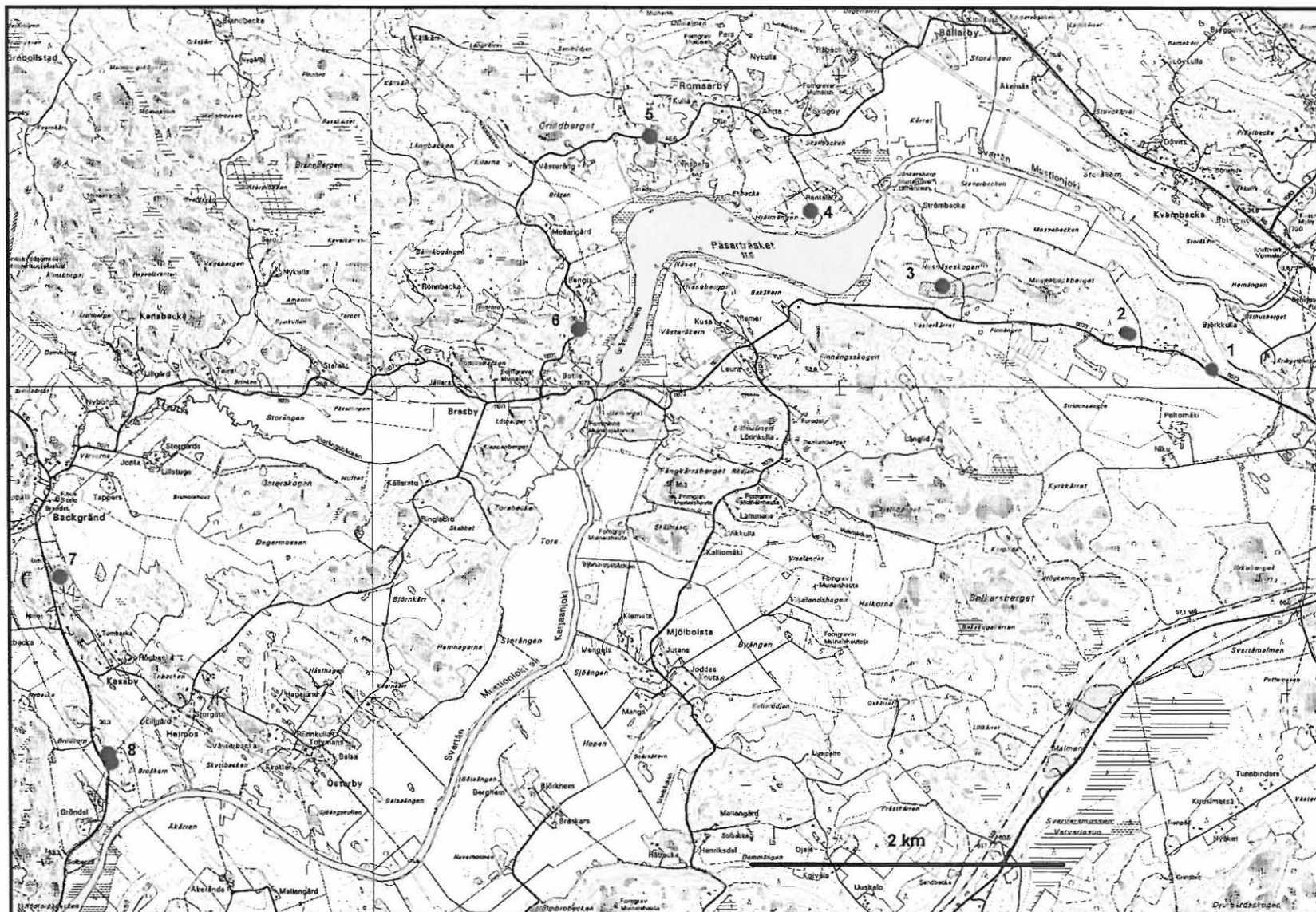
## Mustavalkonegatiiviluettelo

Nro	Kohde	Suunta	Kuvaaja ja pvm.
132429	Sveins, kuonakeskittymä	N-S	J. Enqvist/ 15.07.2004
132430	Mossabackberget, latomus A	SE-NW	J. Enqvist/ 16.07.2004
132431	Mossabackberget, latomus B	SW-NE	J. Enqvist/ 16.07.2004
132432	Mossabackberget, latomus B:n länsireuna	E-N	J. Enqvist/ 16.07.2004
132433	Hjälmingen, tuulenskaato	NW-SE	J. Enqvist/ 19.07.2004
132434	Hjälmingen, yleiskuva	N-S	J. Enqvist/ 19.07.2004
132435	Gråströmmen, yleiskuva asuinpaikasta	SE – NW	J. Enqvist/ 19.07.2004
132436	Baltzarin talon rakennuspaikka	S-N	J. Enqvist/ 19.07.2004
132437	Kuivuri, röykkiöt Kuivurirakennuksesta kaakkoon	E-W	J. Enqvist/ 19.07.2004
132438	Kuivuri, röykkiöt Kuivurirakennuksesta kaakkoon	S-N	J. Enqvist/ 19.07.2004
132439	Kuivuri, röykkiöt, taustalla Kuivurirakennus	S-N	J. Enqvist/ 19.07.2004
132440	Broåkern, röykkiö	N-S	J. Enqvist/ 20.07.2004
132441	Broåkern, röykkiö	E-W (SE- NW)	J. Enqvist/ 20.07.2004
132442	Broåkern, röykkiö	E-W	J. Enqvist/ 20.07.2004
132443	Broåkern, latomus	E-W	J. Enqvist/ 20.07.2004

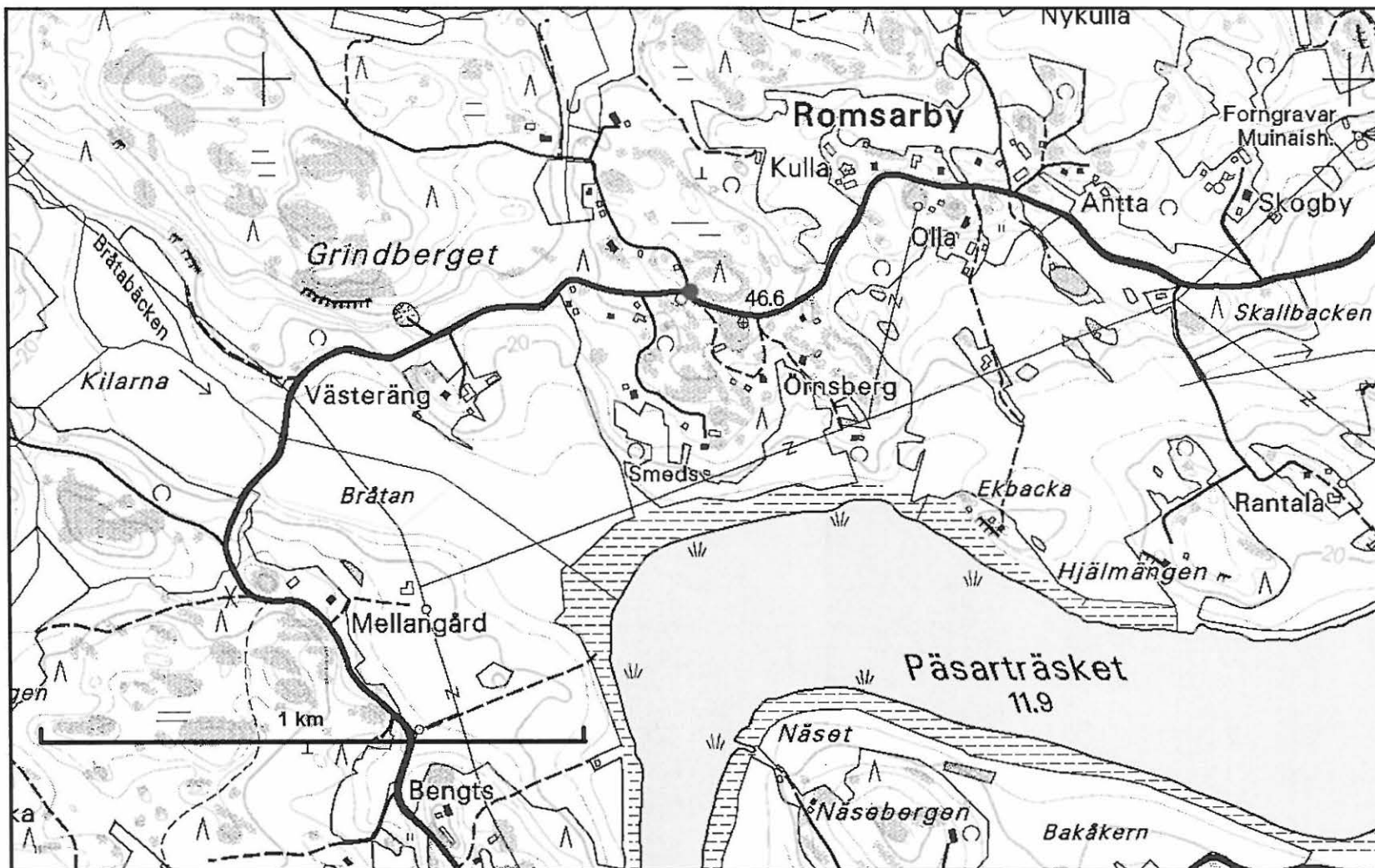


## Diapositiiviluettelo

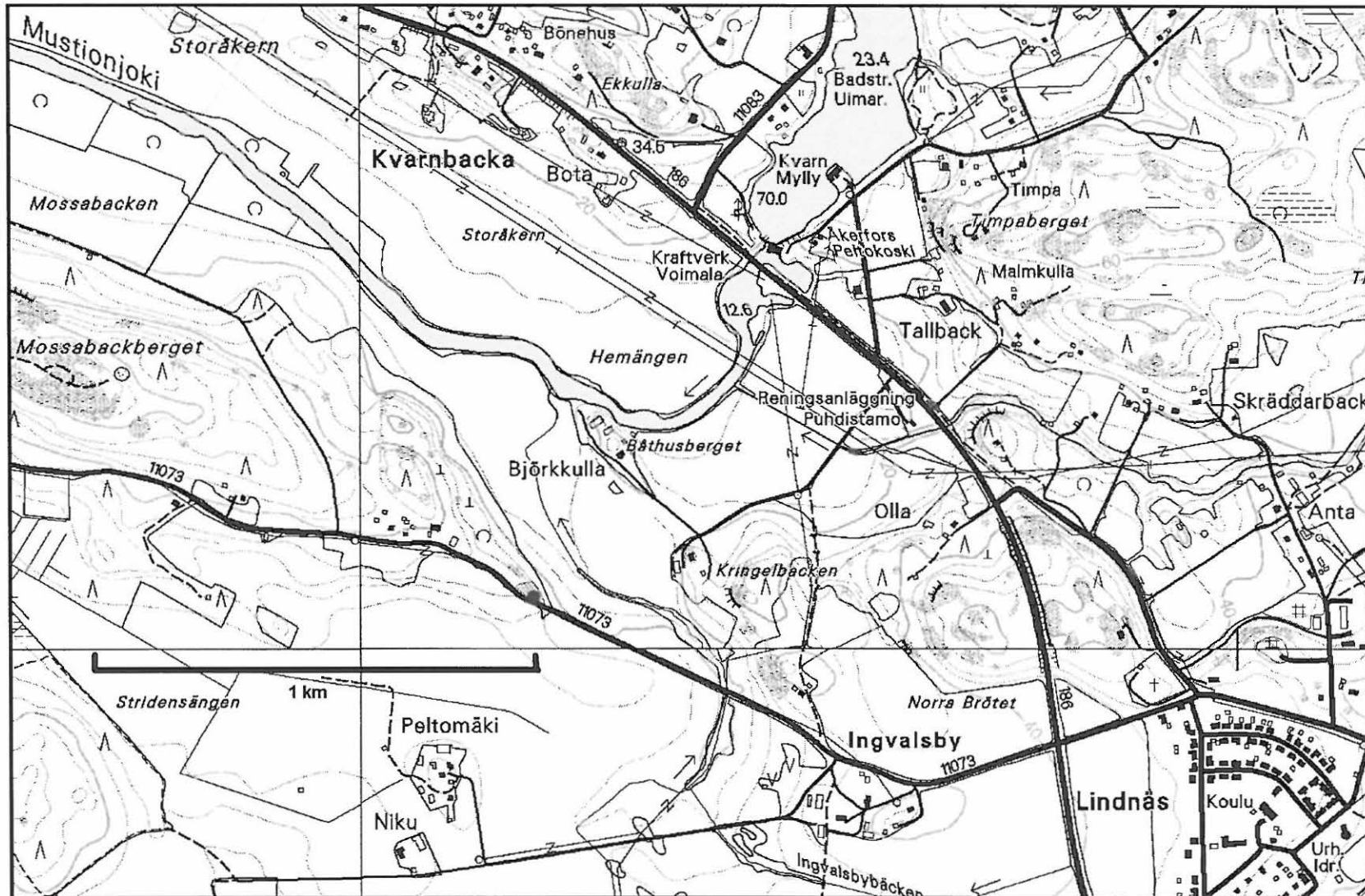
Nro	Kohde	Suunta	Kuvaaja ja pvm.
53903	Sveins, kuonakeskittymä	NE-SW	J. Enqvist/ 15.07.2004
53904	Mossabackberget, latomus B	SW-NE	J. Enqvist/ 16.07.2004
53905	Mossabackberget, latomus B, yksityiskohta	SW-NE	J. Enqvist/ 16.07.2004
53906	Hjälmängen, tuulenskaato	NW-SE	J. Enqvist/ 19.07.2004
53907	Gråströmmen , yleiskuva asuinpaikasta.	SE-NW	J. Enqvist/ 19.07.2004
53908	Kuivuri, röykkiöt	E-W	J. Enqvist/ 20.07.2004
53909	Kuivuri, röykkiöt	S-N	J. Enqvist/ 20.07.2004
53910	Broåkern, röykkiö	N-S	J. Enqvist/ 20.07.2004
53911	Broåkern, röykkiö	SE-NW	J. Enqvist/ 20.07.2004
53912	Broåkern, latomus	S-N	J. Enqvist/ 20.07.2004



*Inventoinnissa löydetyt uudet kohteet: 1 – Sveins, 2 – Mossabackberget, 3 – [87] Finnängsskogen, 4 – Hjälmängen, 5 – Källkärrsvägen, 6 – Gråströmmen, 7 – Kuivuri, 8 – Broåkern;  
PK 2014 08, 2014 09, 2014 11, 2014 12 (PerusCD 2002/Museovirasto).*

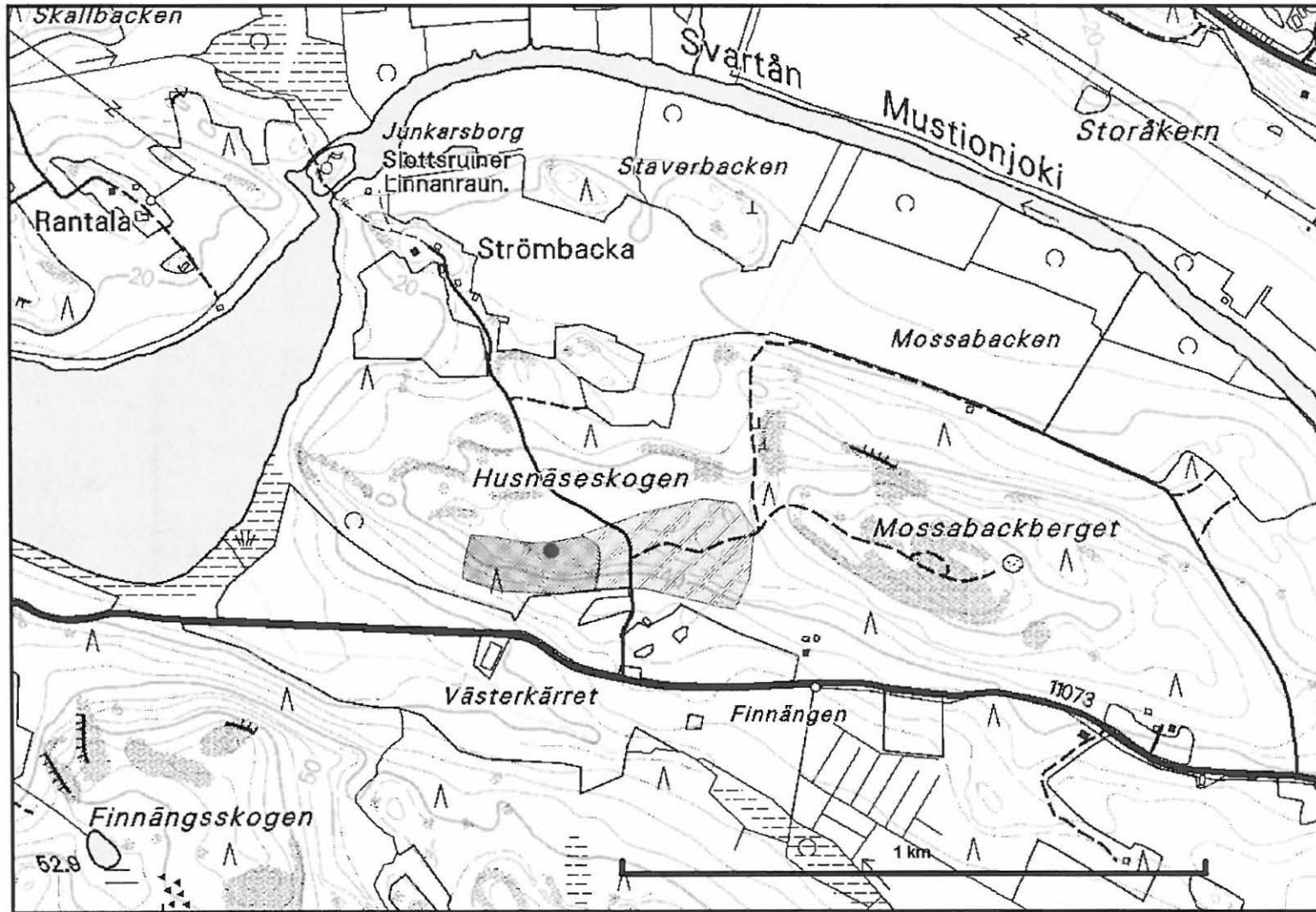


**Kohde 3.1. Källkärrsvägen**, pkoo: 6676000; ikoo: 3320218; z: n. 47-48 m mpy, PK 2014 09 (PerusCD 2002/Museovirasto).



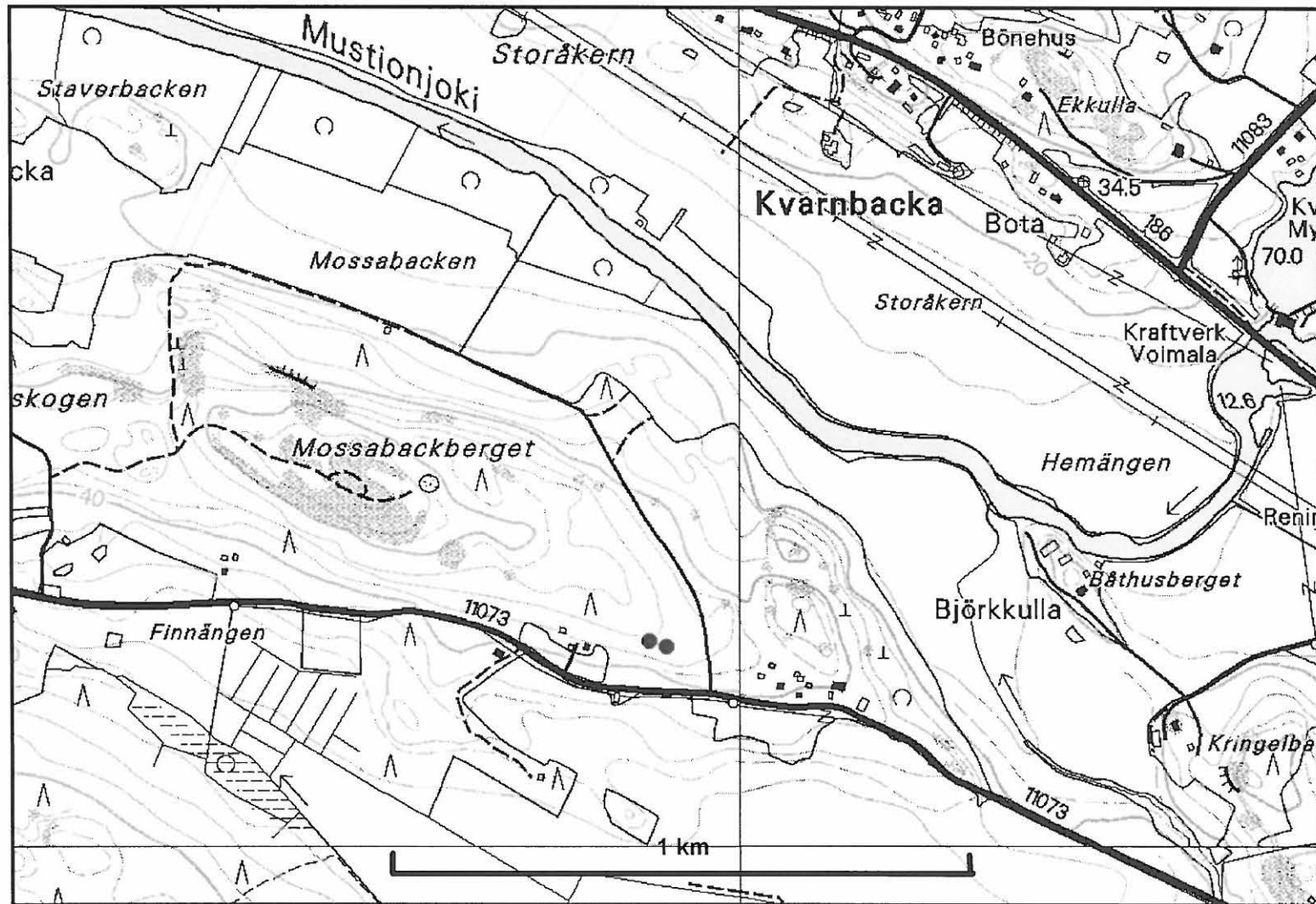
*Kohde 3.2. Sveins, pko: 6674347; ikoo: 3323753; z: n. 30 m mpy, PK 2014 12 (PerusCD 2002/Museovirasto).*



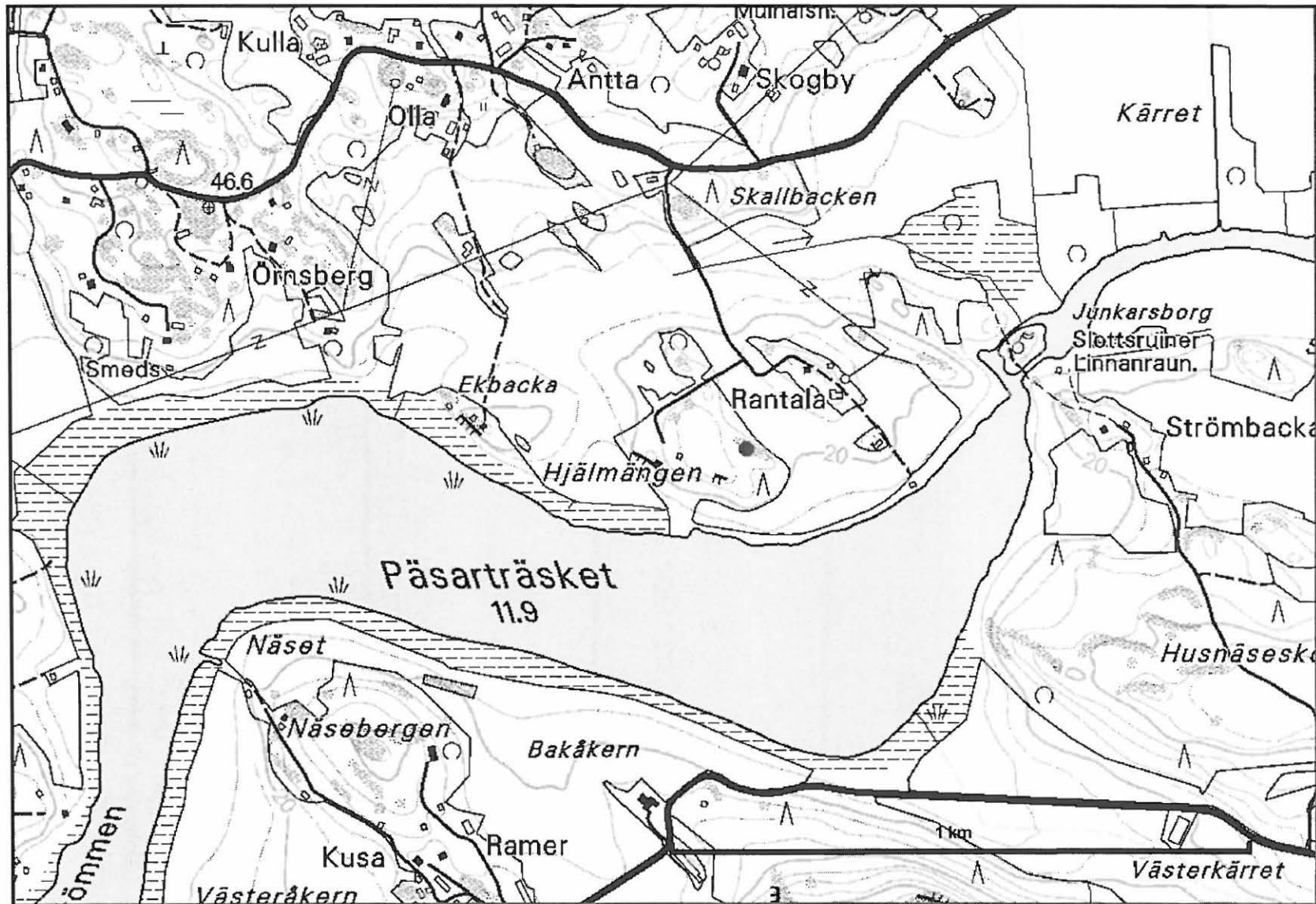


**Kohde 3.3. [87] Finnängsskogen ja uusi rajausehdotus, pko: 6674956; ikoo: 3322055; z: 40-50 m mpy, PK 2014 09 (PerusCD 2002/Museovirasto).**

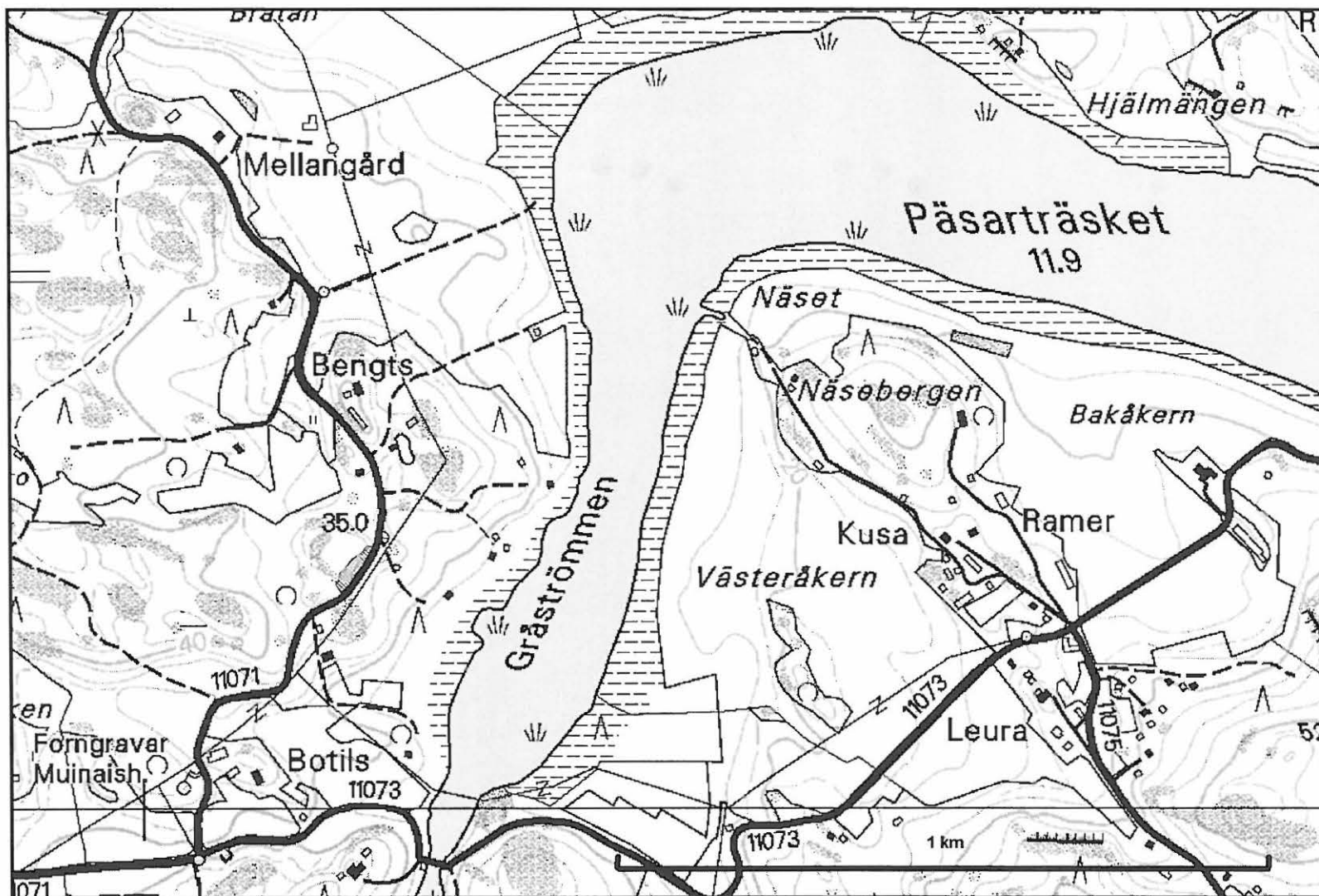




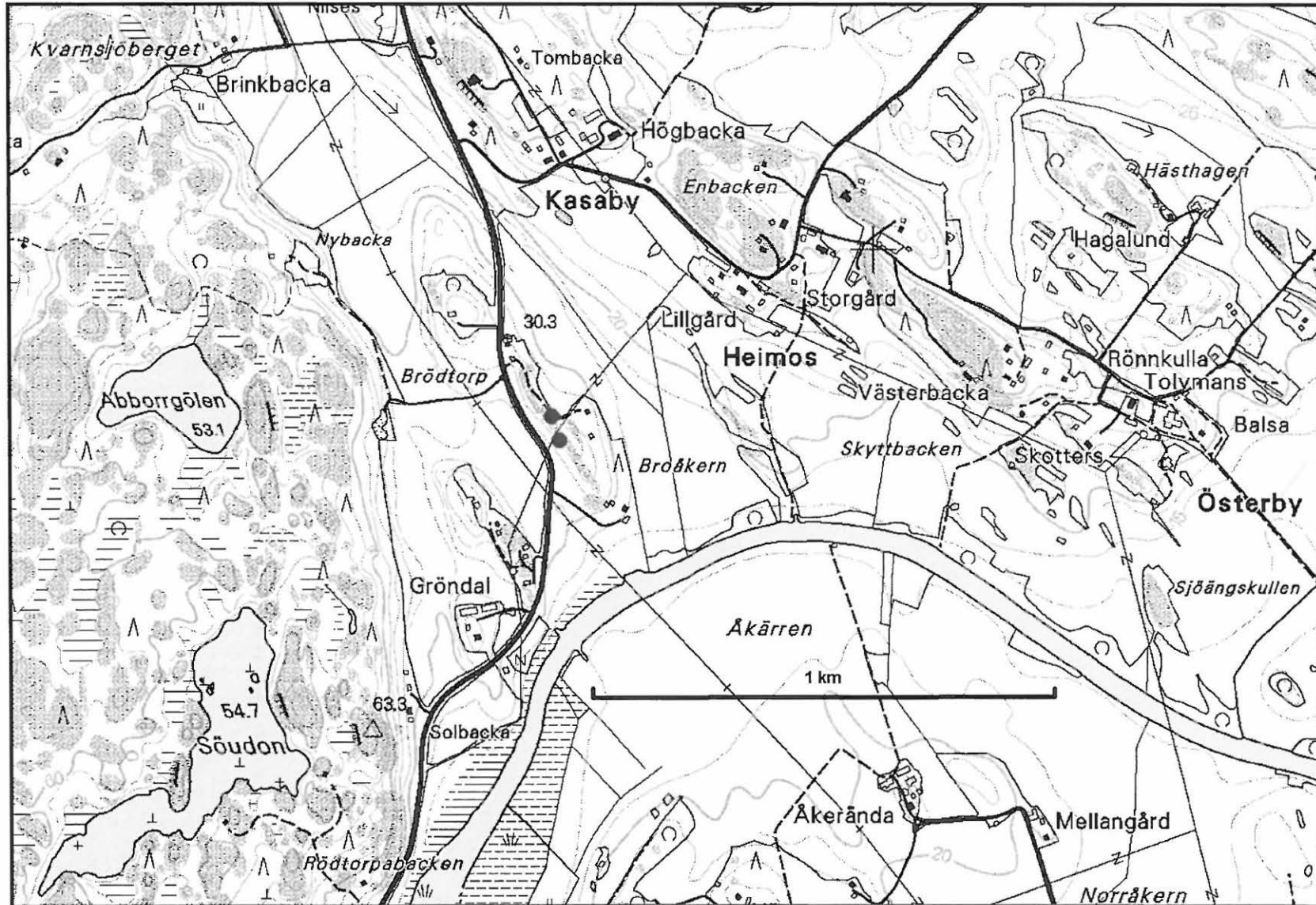
**Kohde 3.4. Mossabackberget:** (Latomus A) pkoo: 6674617, ikoo: 3323234, z: 47-50 m mpy; (Latomus B) pkoo: 6674607, ikoo: 3323214, z: 47-50 m mpy; PK 2014 08, 2014 09, 2014 12 (PerusCD 2002/Museovirasto).



**Kohde 3.5. Hjälmanen**, pko: 6675475; ikoo: 3321226; z: n. 25 m mpy; PK 2014 09 (PerusCD 2002/Museovirasto).

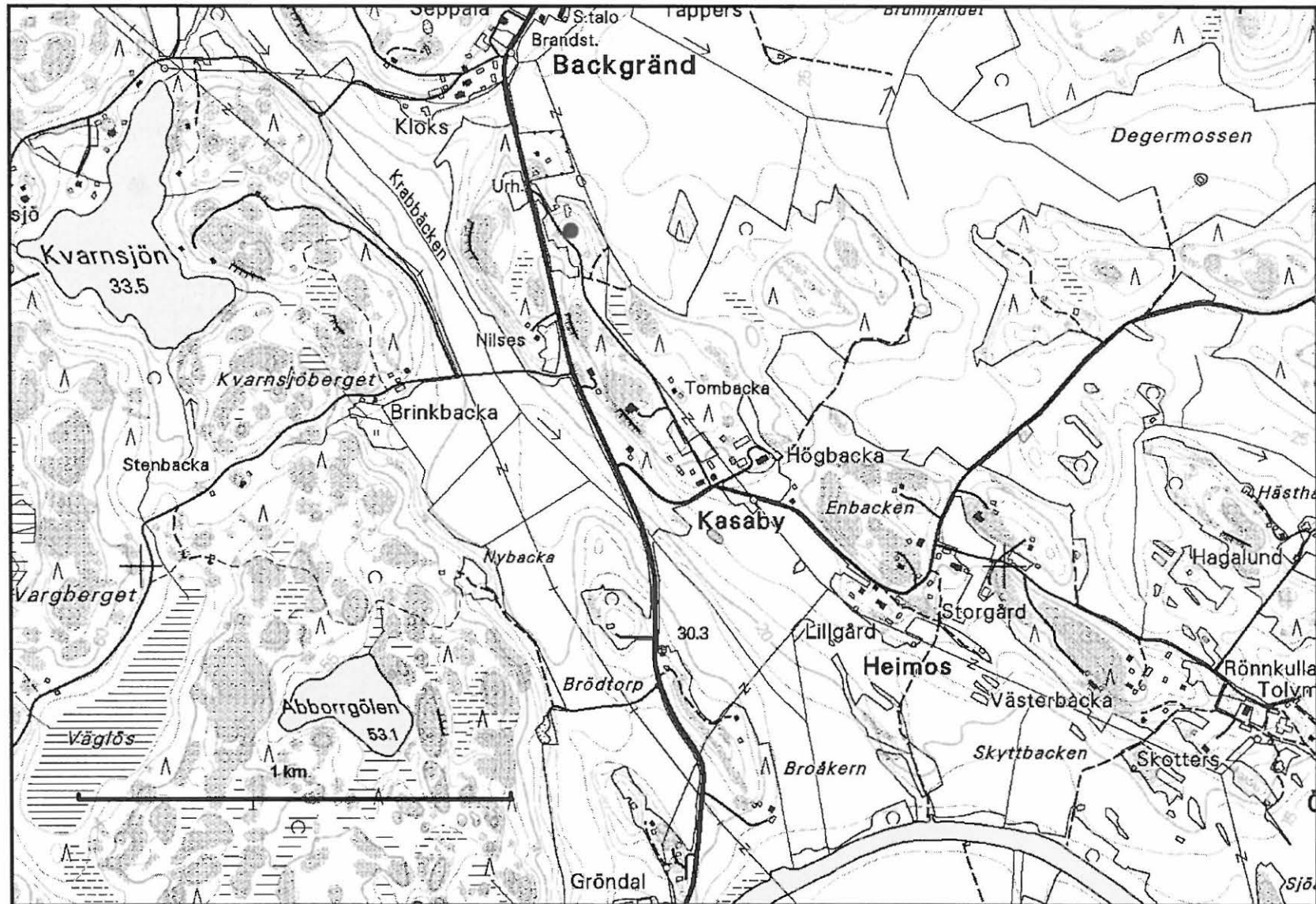


*Kohde 3.6. Gråströmmen, pko: 6674781; ikoo: 3319701; z: n. 35 m mpy; PK 2014 09 (PerusCD 2002/Museovirasto).*



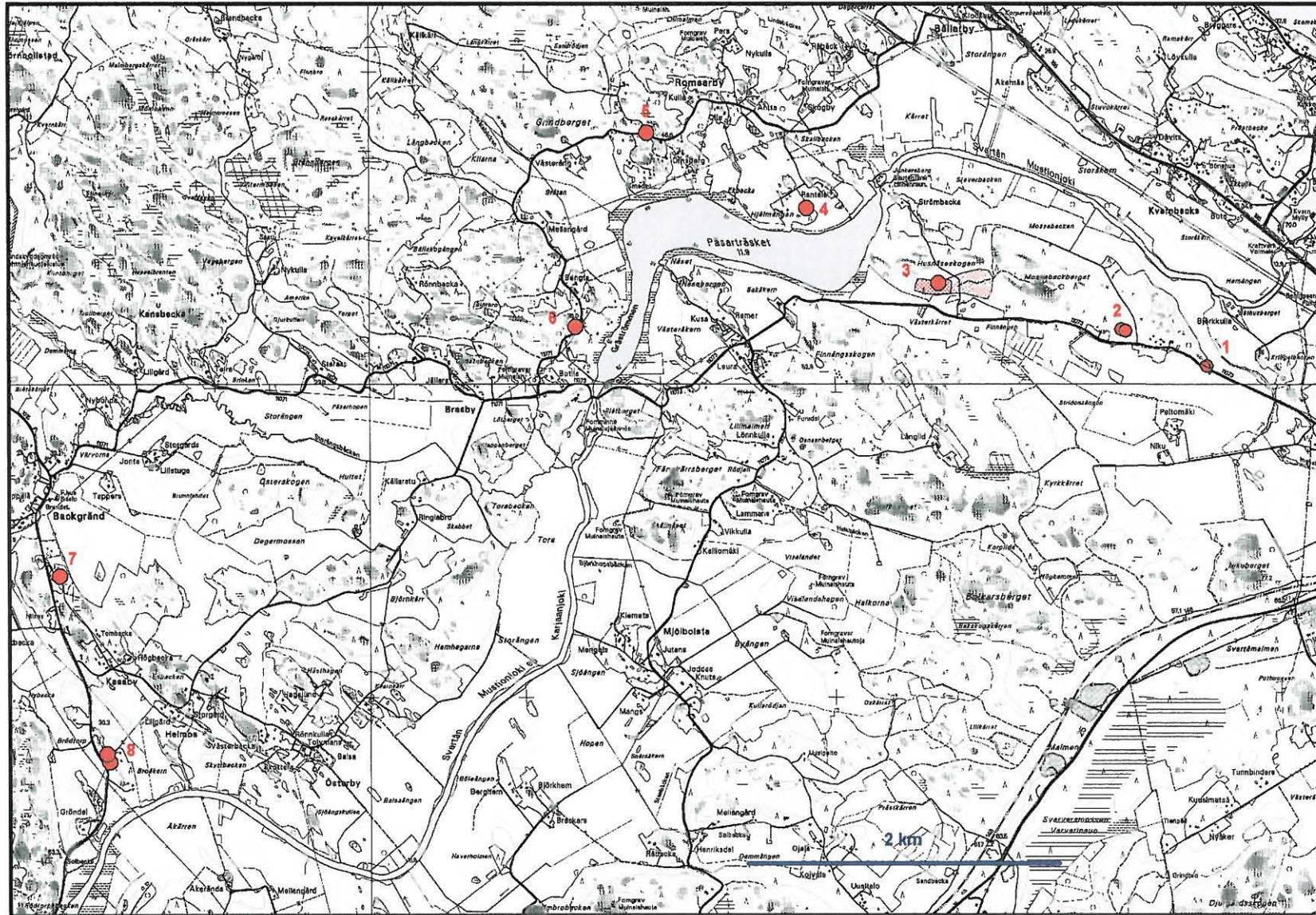
**Kohde 3.7. Broåkern, (röykkiö) pko: 6672137; ikoo: 3316567; z: n. 30 m m mpy; (latomus) pko: 6672190; ikoo: 3316552; z: n. 30 m mpy; PK 2014 08 (PerusCD 2002/Museovirasto).**





**Kohde 3.8. Kuivuri**, pkoo: 6673343; ikoo: 3316300; z: n. 37 m mpy; PK 2014 08 (PerusCD 2002/Museovirasto).

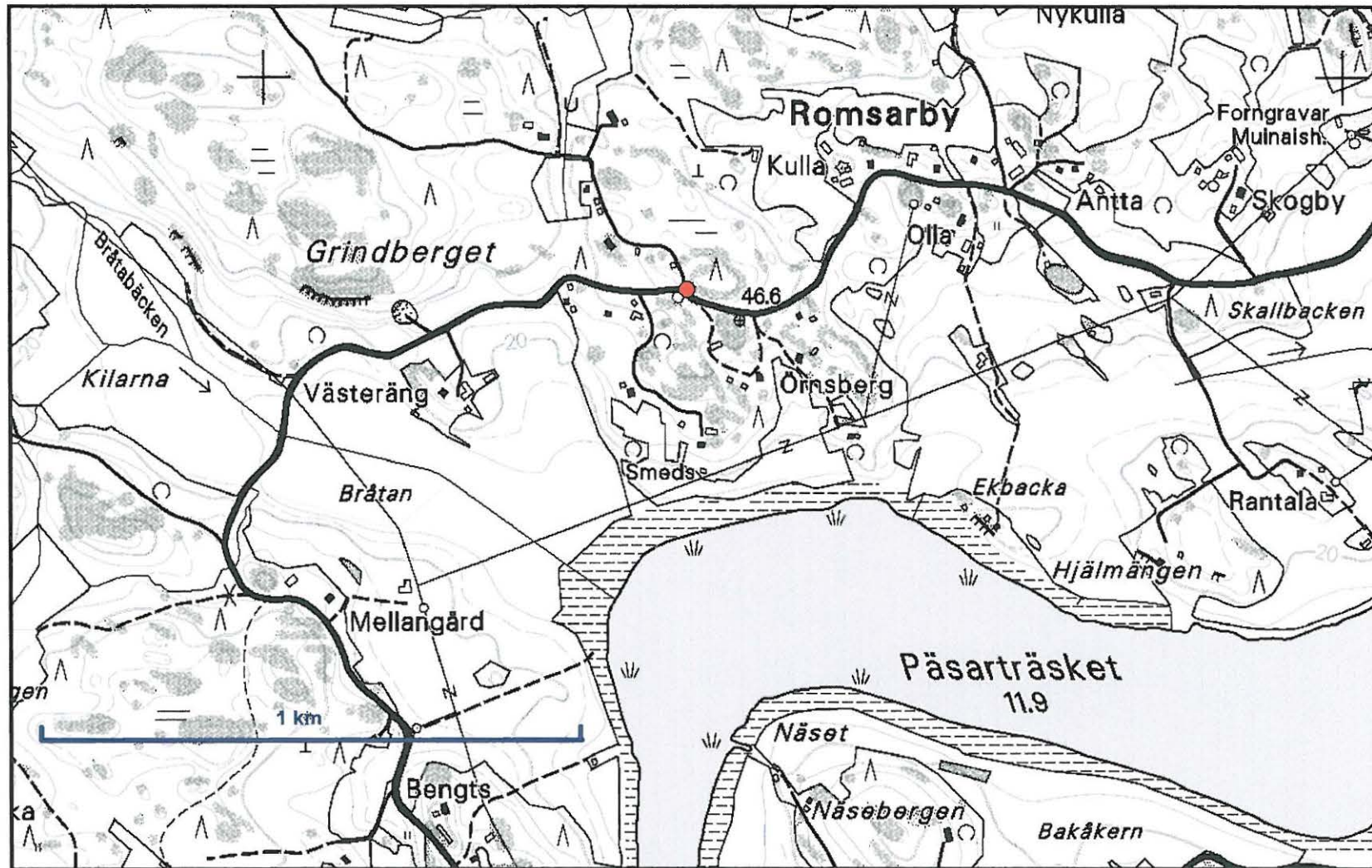




**Inventoinnissa löydetyt uudet kohteet: 1 – Sveins, 2 – Mossabackberget, 3 – [87] Finnängsskogen, 4 – Hjälmängen, 5 – Källkärrsvägen, 6 – Gråströmmen, 7 – Kuivuri, 8 – Broåkern;**

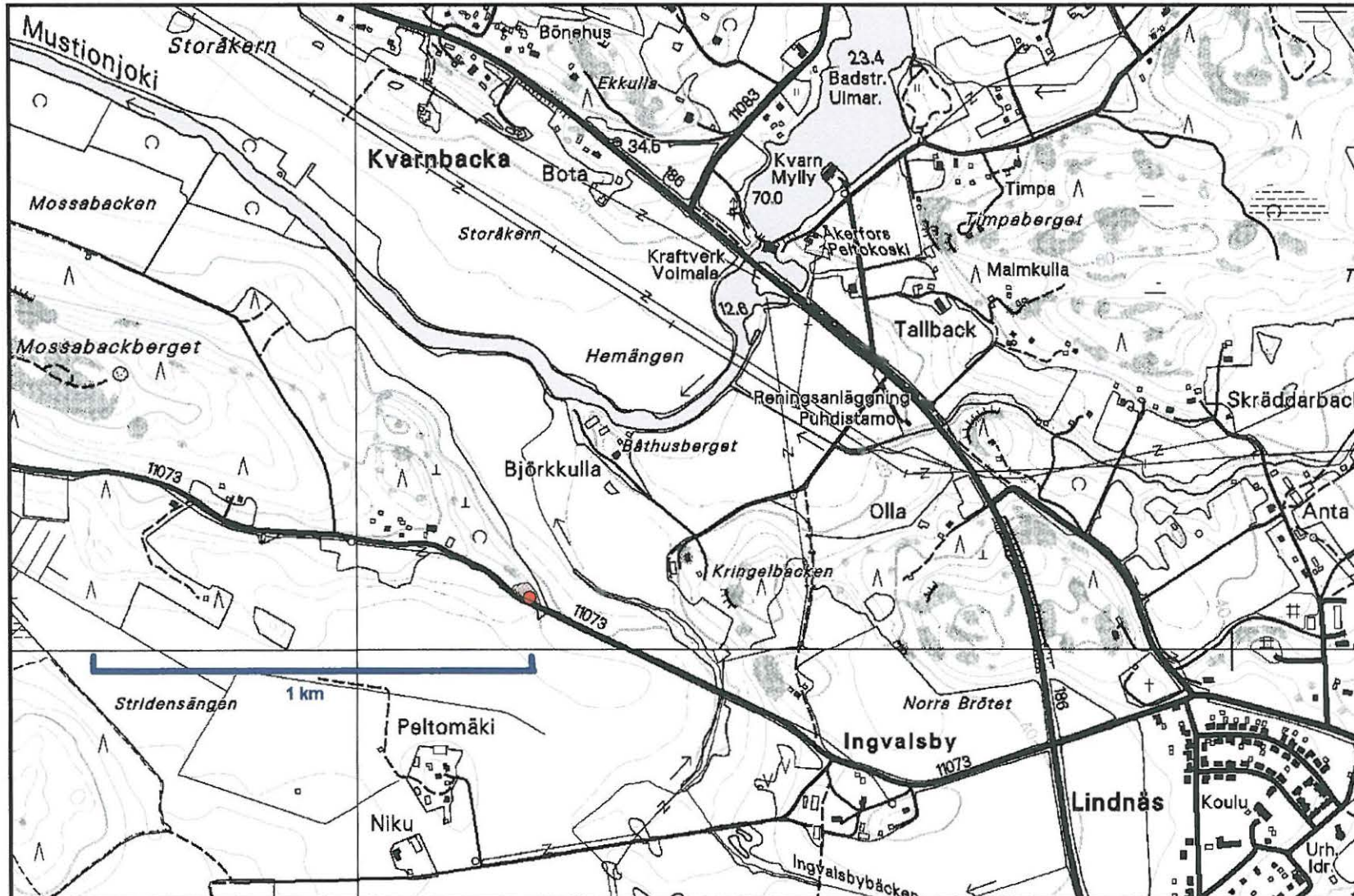
*PK 2014 08, 2014 09, 2014 11, 2014 12 (PerusCD 2002/Museovirasto).*



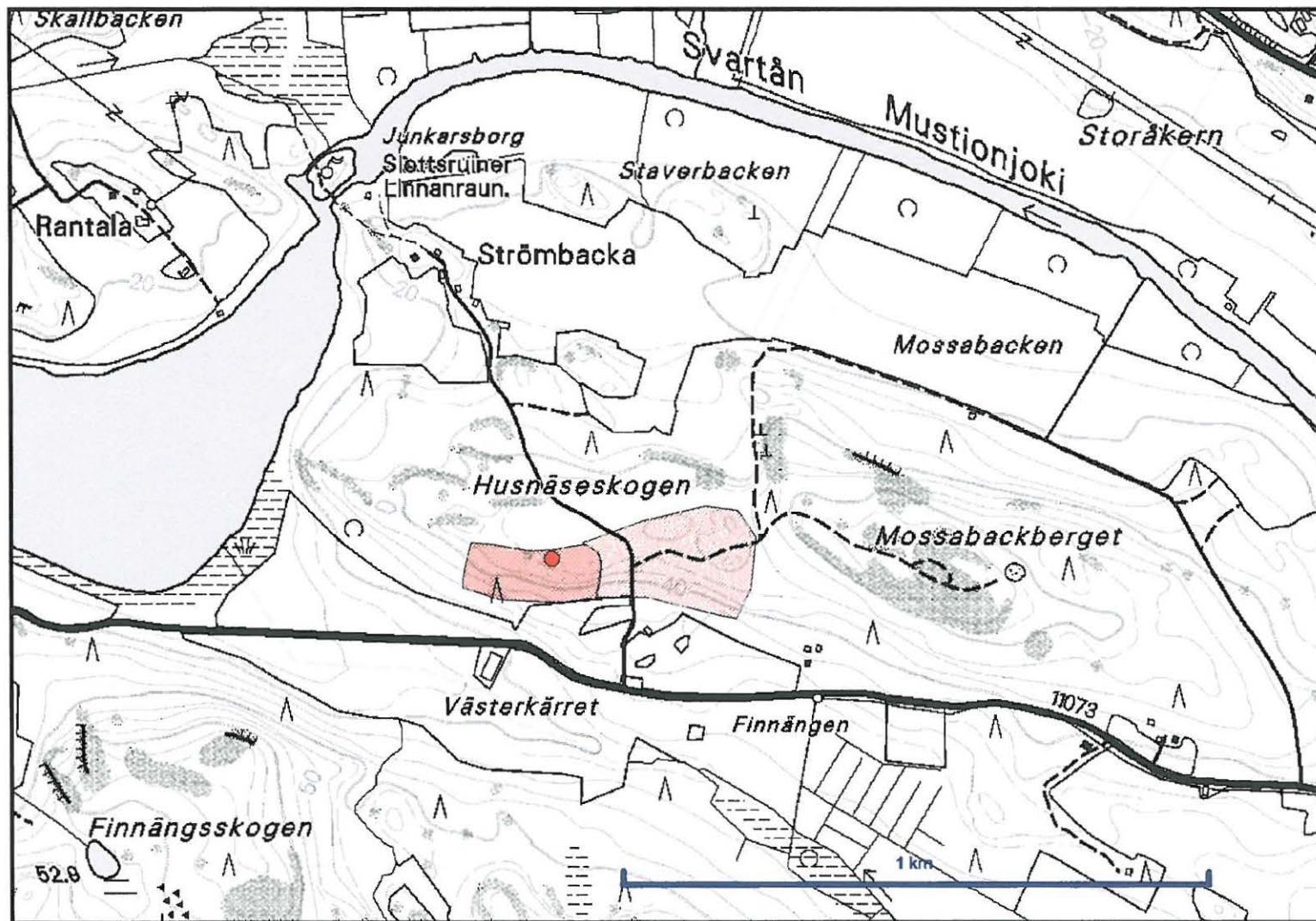


**Kohde 3.1. Källkärrsvägen**, pkoo: 6676000; ikoo: 3320218; z: n. 47-48 m mpy, PK 2014 09 (PerusCD 2002/Museovirasto).



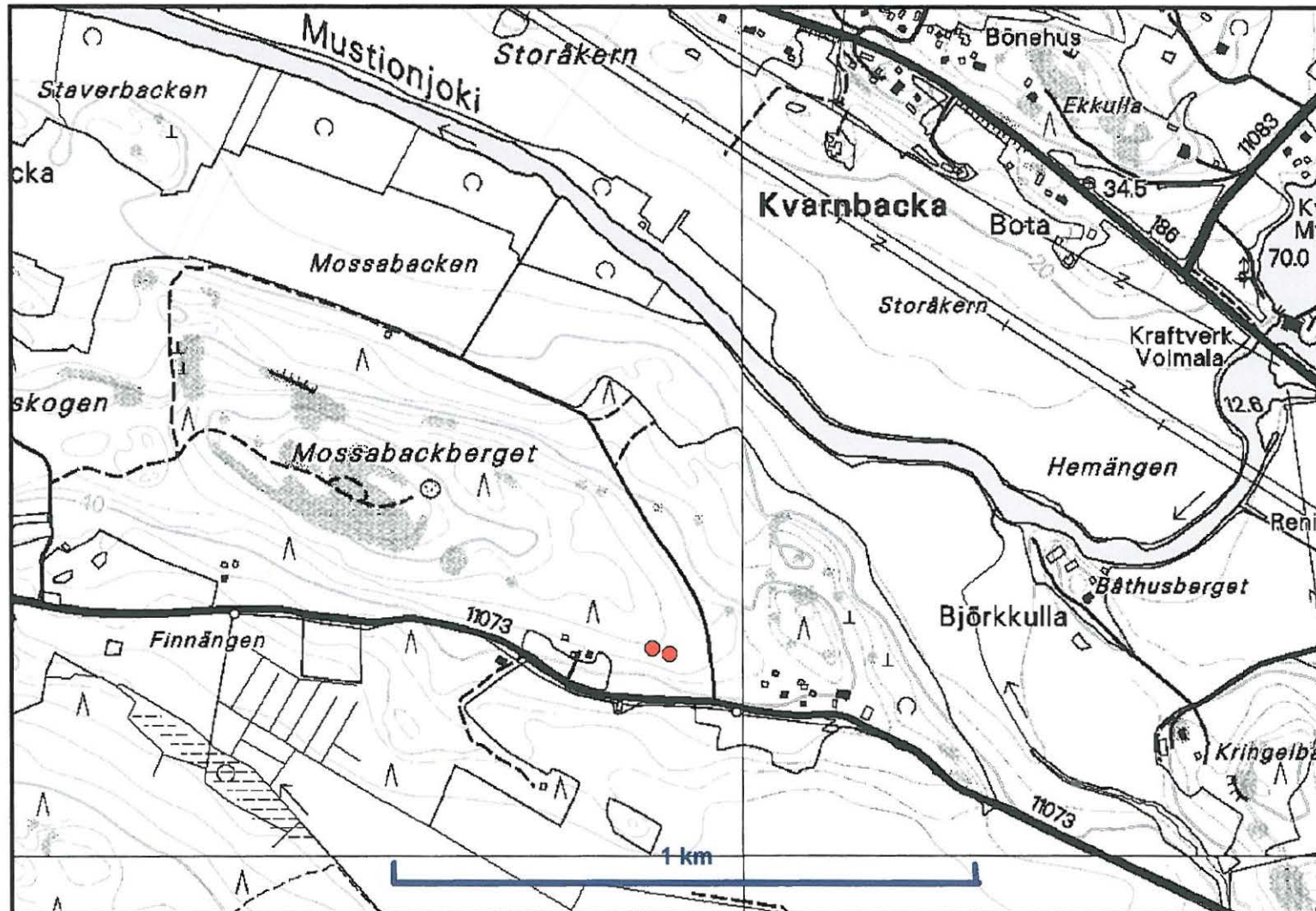


*Kohde 3.2. Sveins, pkoo: 6674347; ikoo: 3323753; z: n. 30 m mpy, PK 2014 12 (PerusCD 2002/Museovirasto).*



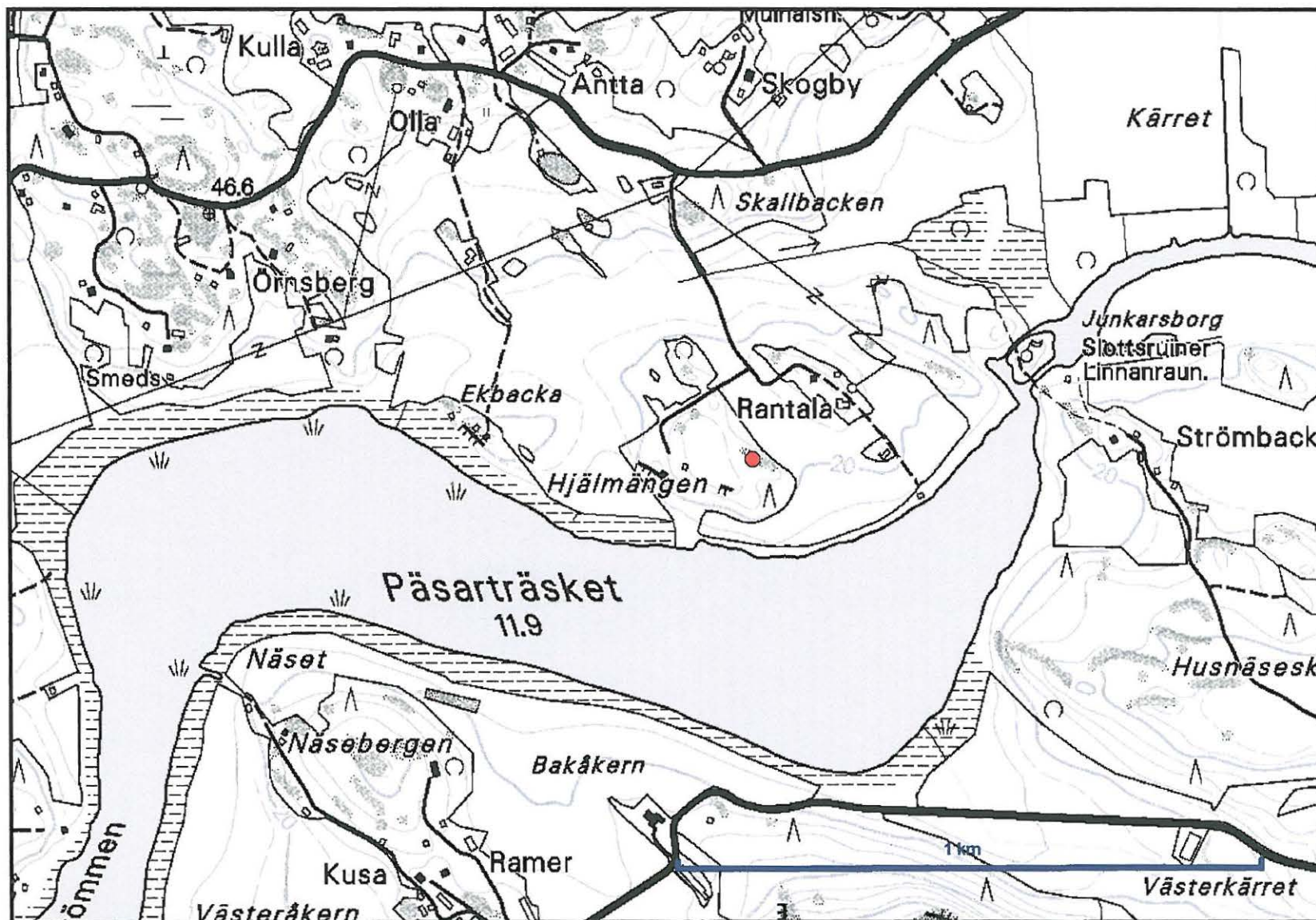
**Kohde 3.3. [87] Finnängsskogen ja uusi rajausehdotus, pko: 6674956; ikoo: 3322055; z: 40-50 m mpy, PK 2014 09 (PerusCD 2002/Museovirasto).**





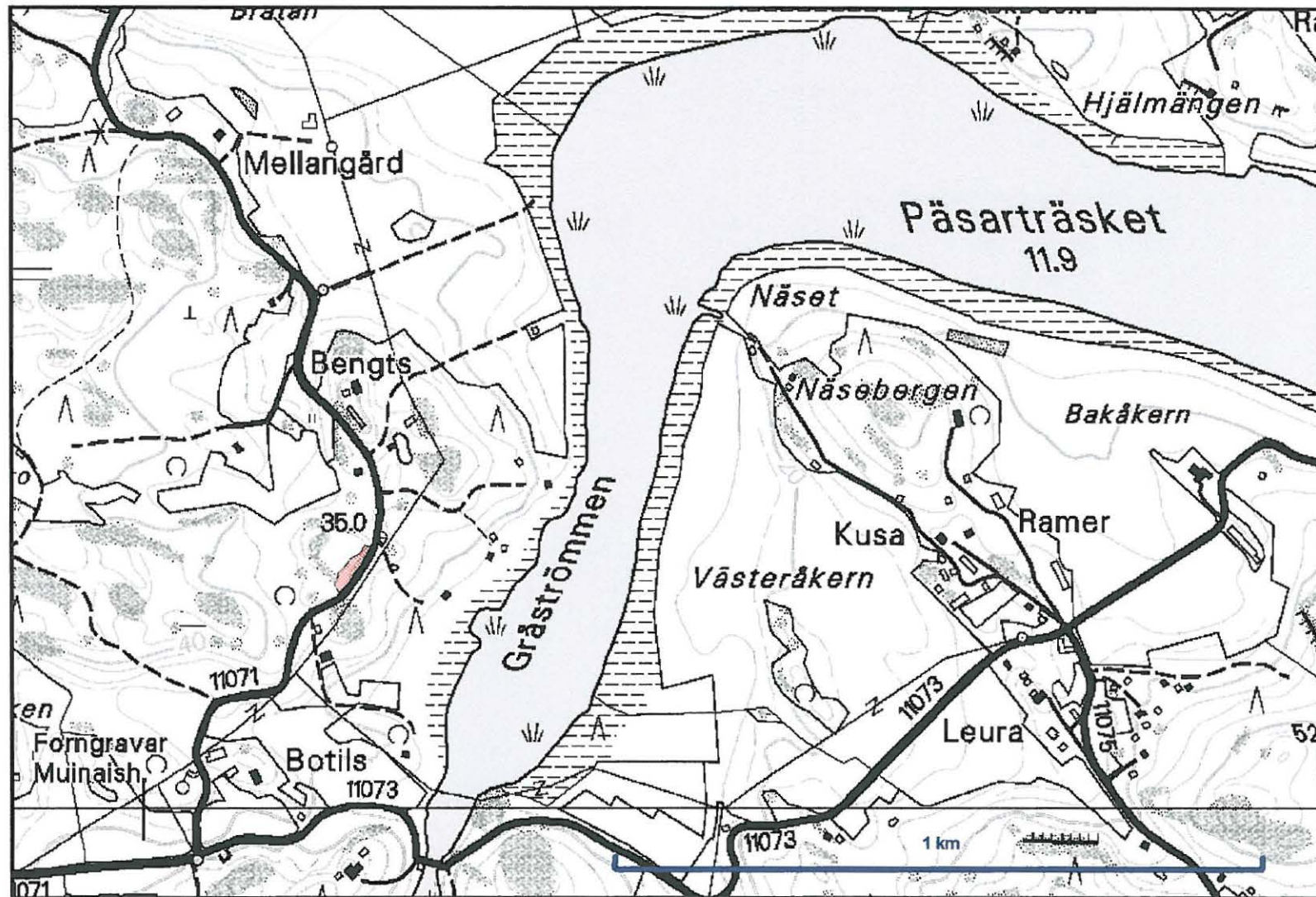
**Kohde 3.4. Mossabackberget:** (Latomus A) pko: 6674617, ikoo: 3323234, z: 47-50 m mpy; (Latomus B) pko: 6674607, ikoo: 3323214, z: 47-50 m mpy; PK 2014 08, 2014 09, 2014 12 (PerusCD 2002/Museovirasto).





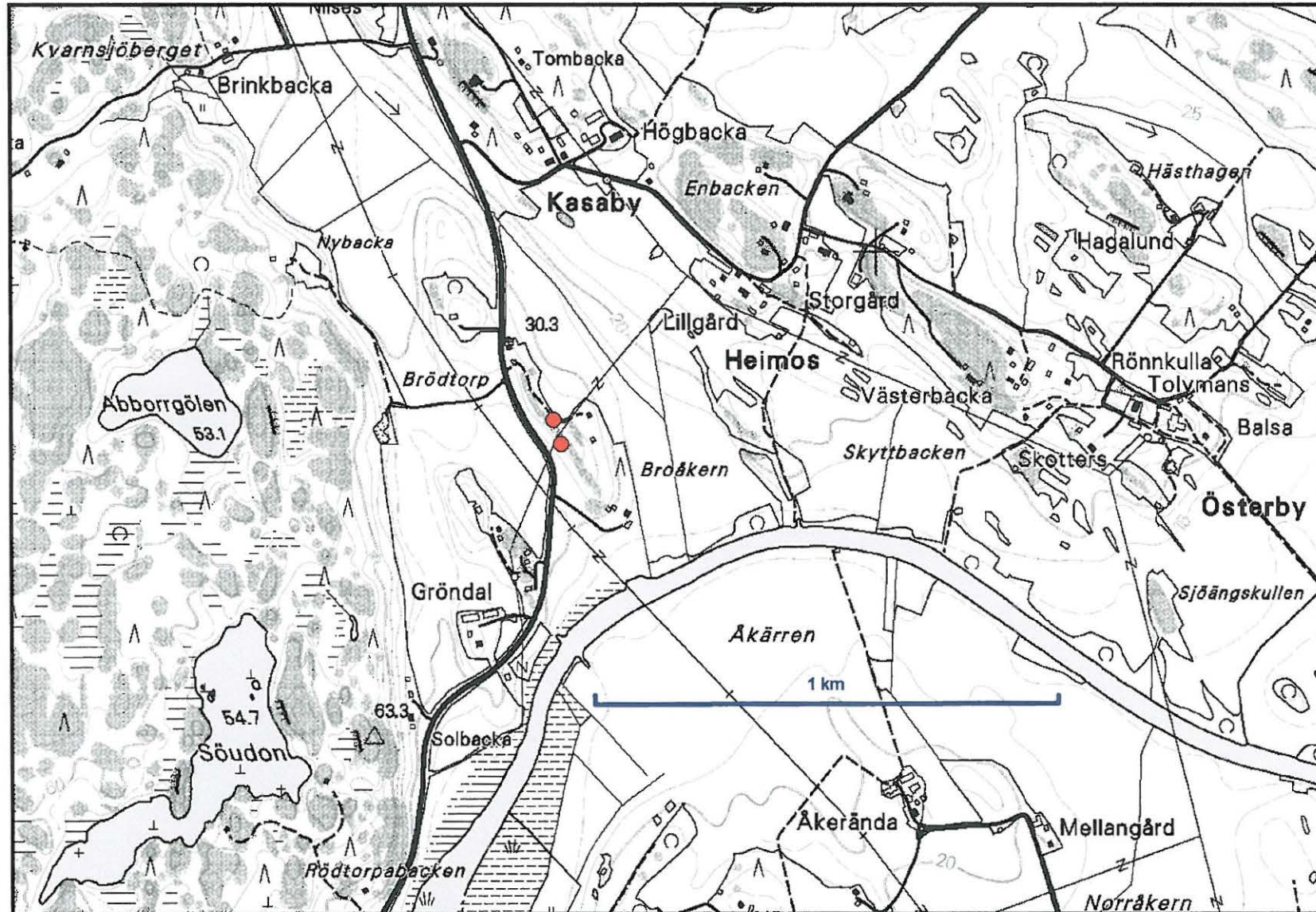
*Kohde 3.5. Hjälmanögen, pkoo: 6675475; ikoo: 3321226; z: n. 25 m mpy; PK 2014 09 (PerusCD 2002/Museovirasto).*





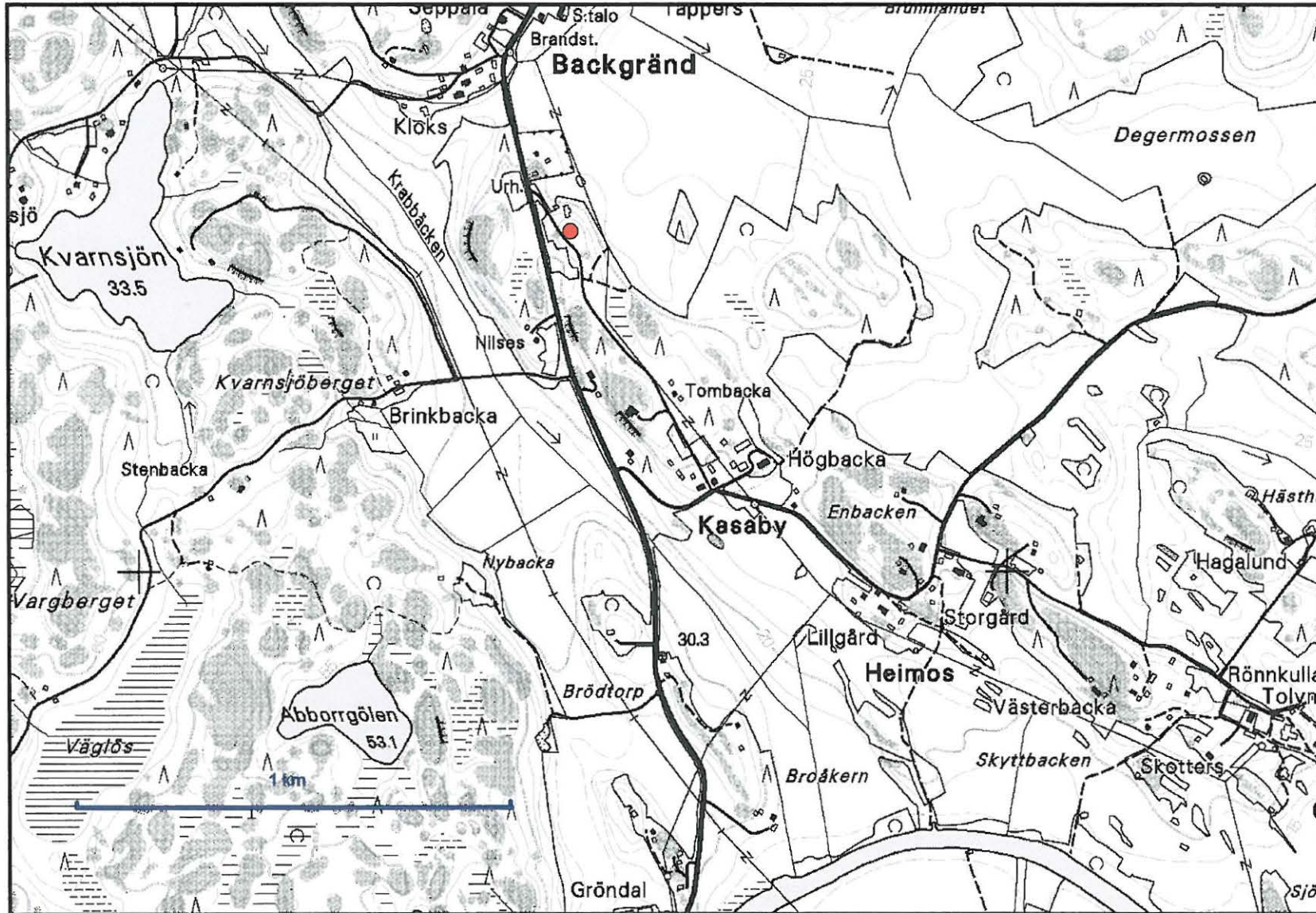
**Kohde 3.6. Gråströmmen**, pko: 6674781; ikoo: 3319701; z: n. 35 m mpy; PK 2014 09 (PerusCD 2002/Museovirasto).





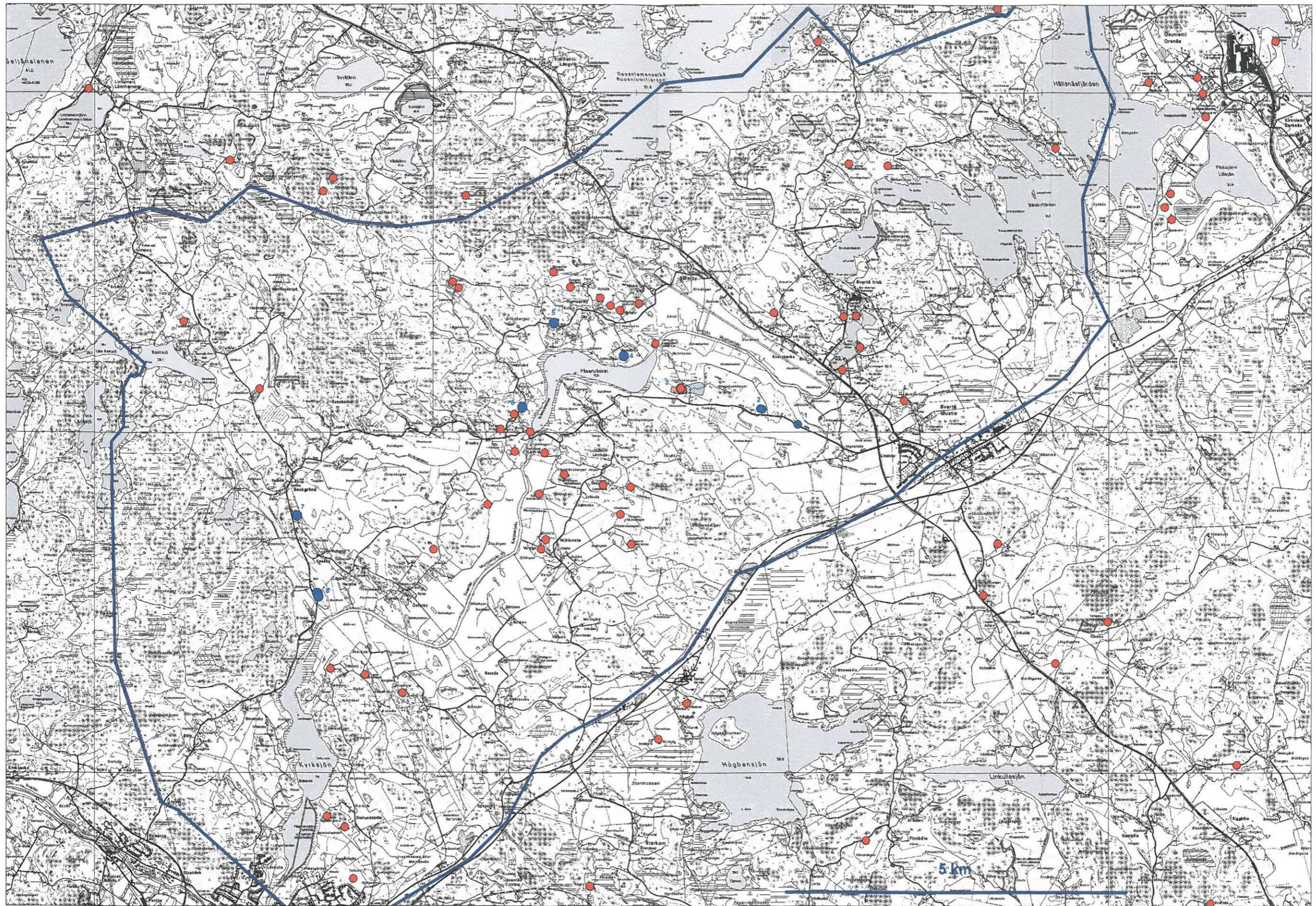
**Kohde 3.7. Broåkern**, (röykkiö) pko: 6672137; ikoo: 3316567; z: n. 30 m m mpy; (latomus) pko: 6672190; ikoo: 3316552; z: n. 30 m mpy; PK 2014 08 (PerusCD 2002/Museovirasto).





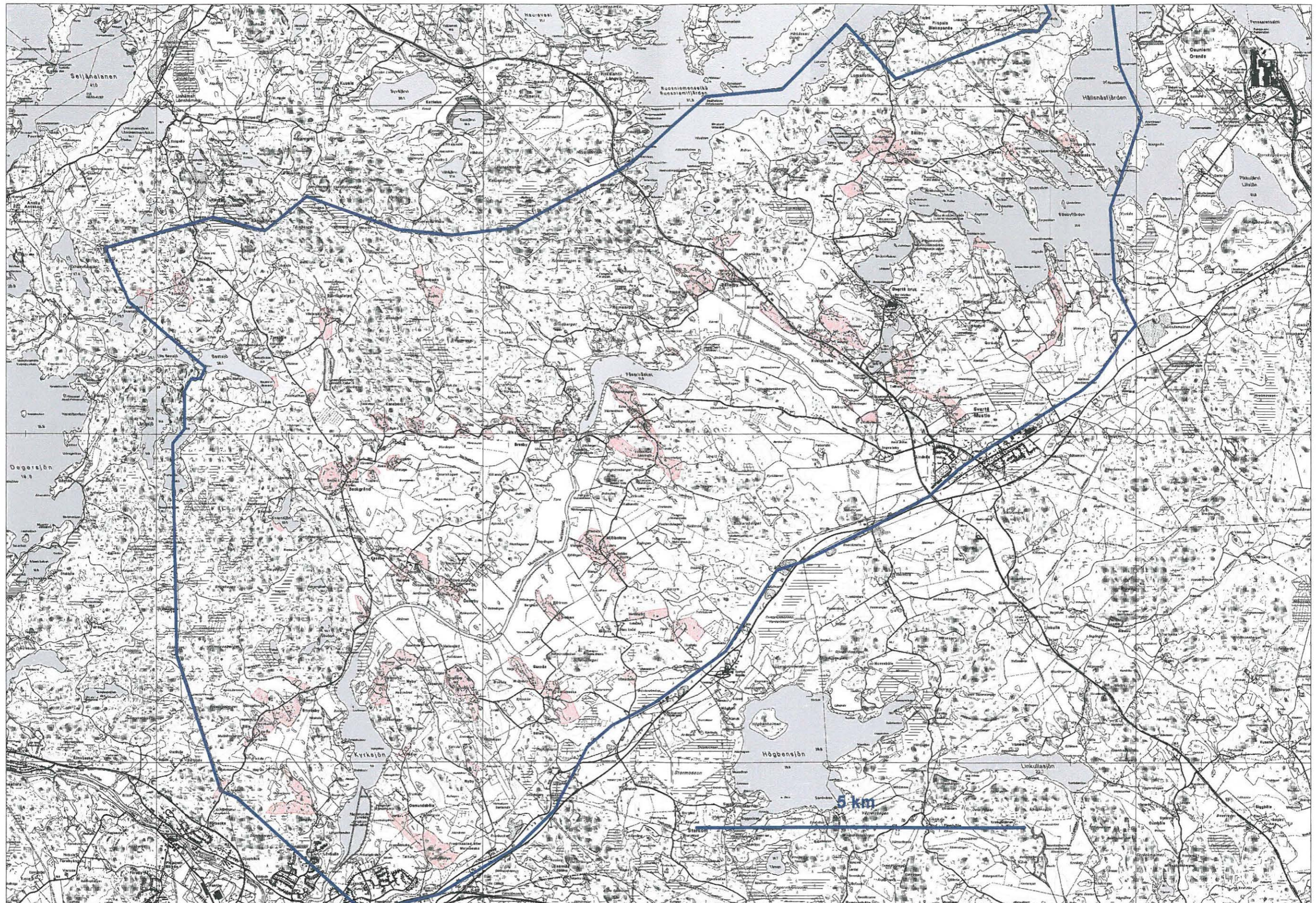
**Kohde 3.8. Kuivuri**, pkoo: 6673343; ikoo: 3316300; z: n. 37 m mpy; PK 2014 08 (PerusCD 2002/Museovirasto).





**Kaava-alueen rajat, ● ennen inventointia tunnetut kiinteät muinaisjännökset ja ● inventoinnissa löydetyt kohteet. Pk 2014 05, 2014 06, 2014 08, 2014 09, 2014 11, 2014 12 (PerusCD 2002/Museovirasto).**





*Kaava-alueen rajat ja A-alueet, joita ei kesän 2004 inventoinnin yhteydessä tarkastettu. Pk 2014 05, 2014 06, 2014 08, 2014 09, 2014 11, 2014 12 (PerusCD 2002/Museovirasto).*





**Karjaa Hjälmän**  
Tuulenskaato, NW – SE  
(Kuva no 132433)



**Karjaa Hjälmän**  
Yleiskuva, N – S  
(Kuva no 132434)



**Karjaa Gråströmmen**  
Yleiskuva, SE – NW  
(Kuva no 132435)



**Karjaa Kuivuri**  
Röykkiöt, E – W  
(Kuva no 132437)



**Karjaa Kuivuri**  
Röykkiöt, S – N  
(Kuva no 132438)



**Karjaa Kuivuri**  
Röykkiöt, taustalla  
Kuivurirakennus, S – N  
(Kuva no 132439)



**Karjaa Sveins**  
Kuonakeskittymä, N - S  
(Kuva no 132429)



**Karjaa**  
**Mossabackberget**  
Latomus A, SE - NW  
(Kuva no 132430)



**Karjaa**  
**Mossabackberget**  
Latomus B, SW - NE  
(Kuva no 132431)



**Karjaa**  
**Mossabackberget**  
Latomus B:n länsireuna,  
E – N  
(Kuva no 132432)



**Karjaa Broåkern**  
Röykkiö, E – W  
(Kuva no 132441)





**Karjaa Broåkern**  
Röykkiö, N – S  
(Kuva no 132440)



**Karjaa Broåkern**  
Röykkiö, E – W  
(Kuva no 132442)



**Karjaa Broåkern**  
Latomus, E – W  
(Kuva no 132443)